

TOÖLISTE HÄÄL

Märts 1937

N^o 3

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Vabaametiühingulistest päeva- küsimustest Eestis.

J. Dolman.

Meil kõneldakse väga sageli vabaametiühingulistest põhimõtetest ja süüdistatakse vastastikku üksteist kõrvalekaldumises neilt alustelt, mis pidavat olema ametiühingulise arengu olulisemateks tagajateks. Laskumata vaidlusse kummagi poolega ja keeldudes üldse hindamast, kellel on õigus ja kellel mitte, peatume siiski mõne sõnaga meie ametiühingulise liikumise tänapäeva küsimuste juures, vaadel-des neid pisut ka põhimõttelisest seisukohast.

Esimene asi, mis kindlasti seisab kõigil ametiühinglastel südamel, on meie ametiühingute tulevik. — Mis neist saab, kuhu neid suunatakse, kas jäävad nad sõltumatuks?

Neile küsimustele ei saa muidugi anda ennustavat vastust, küll võime ja õieti peame aga määrama oma tegevussuuna ja alused nõnda, et ühest küljest ametiühingud ise seesmiselt muutuksid tugevateks ja et teisest küljest osutuks raskeks nende sõltumatuse kaotamine, kui seesuguseid püüdeid peaski kuski sepi-setama.

Kuidas muuta ametiühinguid seesmiselt tugevaks? See on suur

ja raske ülesanne, raskem kui seda vahest esimesel pilgul võiks arvata. Meie ametiühingulise liikumise seljaga seisab küllalt pikk ajalugu, aga oma saavutuste bilanssi ei ole tal kirjutada väga suuri tulemusi. Meil on katsetatud väga mitmesuguseid suundasid, on vahetatud tegevusaluseid, kuid osutatakse ikka lõpuks katkise küna juures ja tuleb jälle uuesti otsast peale hakata. Meie ametiühingulise liikumise peaviga minu arvates seisab selles, et ta on jätnud praktilises elus, kõneledes küll õige palju vabaametiühingulusest, tähele panemata vabaametiühingulise õpetuse kõige olulisemat näpunäidet, mis seisab selles, et ametiühinguline töö peab arvestama tegeliku elu tingimustega igas oma kavatsuses, igas toimingus, igas vähimaski eluavaldu-ses, nii oma organisatsioonilises tegevuses kui oma võitlussuhtes ja suhtlemises ümbritsevasse ühiskonda. Organisatsioonilises mõttes tegeliku elu tingimustega arvestamine tähendab seda, et ei tule unustada, et tööliskond ei ole ju mitte oma meelsuselt ühine tervik. Ta keskel valitsevad mitmesugused vaated — usulised, poliitili-

sed, rahvuslikud, kutse-eetilised j. p. t. Tõsiasi on aga see, et lahkuminekuid tööliskonna keskel on väga palju. Mis on siin ametiühingute ülesanne?

Muidugi mitte nende lahkuminekute ülesotsimine, veel vähem nende õhutamine ja süvendamine, vaid igasuguste abinõudega ainult selle esiletõstmine, mis ametiühingulises tegevuses võib aidata luua üksmeelt. Meil on aga kahjuks kuni viimase ajani tarvitatud vastupidist käitlemisviisi. Vastolude sumbutamise asemel on peetud õigemaks neid veel õhutada. Selle tõenduseks ei tarvitse hakata tooma näiteid meie tege-likust elust, sest neid teab iga ametiühinglane enam kui küllalt. Sellest on aga tingitud meie sisemine nõrkus ja meie ei saa iialgi oma ametiühingulisele liikumisele jalgu korralikult alla, kui meie ei oska rakendada oma tegevuse teenistusse seda vabaametiühingulise õpetuse tarkust ja ei leia eneses nii palju jõudu, et saaksime üle hingelisest väiklusest. Meil on — tunnustagem seda — tänu senisele ametiühingulisele tegevusele — kujunenud juba üsna suur kaader kogunud ametiühingulisi tegelasi. Kui neid kõike saaks rakendada kooskõlastatud ametiühingulisele tööle, siis ei tarvitse meie enam varsti kõnelda ametiühingulise liikumise kriisist Eestis.

Ka oma otsekoheste ülesannete täitmisel pole seni meie ametiühinguline liikumine peagu kunagi arvestanud tegelikke võimalusi. Meil on mõnikord uinunud täielises passiivsuses, jättes kasutamata ametiühingulise liikumise huvides soodsa olukorra. Sealsamas aga oleme paiskunud teise äärmusse ja ilma et meil oleks käepärast olnud küllaldast jõudu, oleme sukeldunud

võitluse keerisesse. Meie oleme selle juures unustanud teise vabaametiühingulise õpetuse tõe, et ametiühingud leiavad tunnustust, eluõigust ja -võimalust ainult seevõrra, kui võrra nad reaalse jõuna suudavad panna end maksma. Armust ei anta ametiühingutele midagi ja tühipaljas rusikanäitamine, kui selle taga pole peaaegu mingit reaaljõudu, võib pakkuda ametiühingulise liikumise vastastele ainult hea ettekäände lõpparve õiendamiseks kogu liikumisega.

Siit järgneb õige järeldus: kõik tõsised vabaametiühinglased peavad võtma jõu kokku ja tegema selgeks oma kaasliikmetele, et tuleb lõpetada meid hukutav sisemine lahkkelitsemine. Igaüks, kes käib teisele sosistamas kõrva, kes õhutab üksmeele asemel vaenu, kes tõstab lahkuminekuid esiplaanile kokkuleppe otsimise asemel, või — mis veel halvem — kes vale ja laimuga mürgitab organisatsioonilist tööd, iga seesugune uuristaja langegu kaasametiühinglase silmis inimese ossa, keda ei saa vähemaski asjas usaldada. Meie ei tarvitse neid isikuid põlata, meil pole vaja nõuda ka nende eemaldamist, meie peame neile vaatama ainult kui ajutiselt haigetele, kes ei tea, mida nad teevad. Parem rohi nende arstimiseks on see, kui nende sõnadele ei anta vähimatki tähtsust.

Suudab meie ametiühinguline liikumine tervendada oma sisemist õhk-konda, suudab ta tööpoolest teostada vabaametiühingulise õpetuse algreegleid oma töös, siis võime loota ametiühingulise liikumise tugevaks muutumist ka Eestis.

Iga teadlik tööline tellib 1937. aastaks

„Tööliste Hääle“!

Kutseühingute uusi ülesandeid.

J. Jalaja.

E. Töölisühingute Keskliitu saabuvate möödunud aasta aruannete järgi on eranditult kõigis ametiühinguis liikmete arv tõusnud. Tõus ei avaldu üksi mitte esimesel poolaastal, mille sisse teatavasti langes organiseerimiskuu, vaid samal möödul ka teisel poolaastal, mil toimusid muudatused keskliidus, mis nähtavasti siiski ei häirinud ühingute sisemist tegevust sedavõrd, nagu seda mõnede tegelaste poolt tahetakse lasta paista. Alatasa kasvav liikmete arv toob ühingutesse uusi tegevaid jõude, toob rahalisi ressursse, kuid toob ka uusi ülesandeid. Kui senini enamik ühinguist olemasoleva jõu pühendas pingutusile organiseerimistöö, siis nüüd selle töö kõrval tuleb hakata otsima võimalusi ja abinõusid ülesannete teostamiseks, mis paratamatult kuuluvad ametiühingute töökavadesse. Palgavõitluse ja selle juhtimise kõrval, mis on ametiühingu peaülesandeks, tuleb hakata rajama tööliste omaabi majanduslikke organisatsioone. Nende organisatsioonide all tuleb esmajoones mõista tööliste poolt juhitavaid ühiskauplusi ja söögimaju.

Ei ole kahtlust, et meil leidub inimesi, kes kaalukalt ja asjatundlikult suudavad seesuguseid ettevõtteid juhtida. Seda asjatundlikkust suurte asutuste juhtimiseks on tõelised näidanud haigekassades, kus läbikäigud ulatuvad kümneise miljoneisse ja kus asjaajamine ja kord läbikäikude kohaselt on eeskujulik.

Tõsi on, et meil on tööliste poolt varemalt kooperatiive asutatud ja likvideeritud. Ei hakka arutama, miks neid on likvideeritud, kuid kurb likvideerimise fakt ei tarvitse tööliskonda veel nõnda palju heidutada, et uute asutamise peale käega lüüakse. Endistest kurbadest kogemustest tuleb õppida ja püüda hoiduda varem tehtud vigadest.

Tööliskonna esimesejärgu toiduainetega varustamine on peamiselt eraettevõtjate käes. Sellest tingituna tuleb esile väärnähteid, mis eriti valusalt tunda annavad vaesemale odavamapal-

galisele tööliskonnale. Aguli toiduainetepoodidest tuleb paljudel töölistel, kes elatuvad juhuslikust tööst, kui ka alaliselt töötavatel töölistel, toiduaineid arve peale võtta, mida kaupmehed tavaliselt ka annavad. Loomulik, et kaupmees sel puhul riisikoga on seotud, sest teatud osa arve peale võtjaist põiklevad oma kohustuste täitmisest kõrvale. Kui kaupmees seesuguseis tingimusi äri tahab ajada, siis tuleb tal paratamatult kas ainete pealt kallimat hinda võtta, võltskaaluga kaupa müüa või aineid võltsida. Tehakse harilikult kõike seda, nii kuidas olukord lubab. Järelduseks on see, et inimesed, kes sarnase kaupluse järjekindla tarvitajaskonna moodustavad, maksavad kauba eest kõrgemat hinda ja saavad võltsitud kaupa. Ajajooksul ei jäta see mõju avaldamata tööliste taskule ja tervisele. Sealjuures tihti inimesed ei tea, kas seesugust kaupmeest lugeda vereimejaks või heategijaks.

Kindel on, et tööliste poolt ellukutsutavad ühiskauplused ei suuda selliseid väärnähteid tööliste toiduainetega varustamisel silmapilkselt kõrvaldada, kuid asja kord liikuma pannud, on lõpp-lahendus ka lähemal.

Jälgides ühiskaupluste arengut linnades, näeme, et tugev pind sellelaadisel kaubandusel on meie keskkiihis, kus üksikute inimeste sissetulekud on enam-vähem stabiilsed ja võrdsed. Selles mõttes on otse klassilised sõjaväe majandusühisused, mida tuleb lugeda kindlamaiks ja stabiilsemaiks. Töölisühiskaupluste asutamise juures tuleb seda arvesse võtta, mitte põlates praktilisi kogemusi, vaid lähtuda seisukohast, et ellu kutsutavad ühingud koosneksid esialgu kvalifitseeritud töölistest, kes omavad enam-vähem kindla ja ühtlasema sissetuleku, ja teistest teadlikkudest töölistest, kel tööliste omaabi ettevõtete otstarb selge. Need kvalifitseeritud kui ka teised kvalifitseerimata, kuid teadlikud töölised moodustavad ka meie ametiühingute liikmeskonna.

Siit selgub, et tööliste poolt juhivate ühissettevõtete kandjaiks peavad

saama meie ametiühinglased. Ühis-kauplusi ei saa rajada üleöö. Selle mõtte selgitamiseks tuleb ametiühingutes selgitustööd tegema hakata ja valgustada ettevõtete tähtsust tööliste omaabi ja isetegevuse tegurina. E. Tööliühingute Keskliidul kui ametiühingute keskusel tuleb loomulikult selle propaganda kandjaks olla, kuid piiratud arvu tööjõudude tõttu ei suuda selle laialdase küsimuse selgitamisel keskliit üksi kuigi palju. Sellepärast on rõõmustav nähe, et Tööliskoda omalt poolt on asunud selle tähtsa küsimuse selgitamisele ja tahame loota, et keskliit ja Tööliskoda, töötades koos ametiühingutega, suudavad töölistele nii tarvilikkude ettevõtete rajamist reaalsele pinnale viia. Kahtlematult tuleb ühis-kaupluste asutamisel pöörduda ühis-kaubanduse keskuse E. T. K. poole näpunäidete ja abi saamiseks, mida loodetavasti sealtpoolt ei keelduda andmast.

Teiseks tähtsaks ettevõtteks tööliste omaabi mõttes tuleks lugeda ajakohaste söögimajade asutamist. Erilise tähtsuse omab see küsimus Tallinnas, kus on välja kujunenud tööstusrajoonide läheduses terved töölinnaosad.

Perekonnaga töölistel, kel naine ei käi tööl, ei anna söögimure end nii valusalt tunda, kui vallalisel ja neil töölistel, kus mõlemad abielusolijad käivad tööl. Vallalised töölistes, kes enamikus ei pea iseisvat korterit, vaid elavad allüürnikuna, on ääretult viletsas seisukorras sooja, toitva, jõuduandva lõunasöögi saamisega. Kodus ise seda valmistama hakata on aegaviitev toiming, pealegi kui kõht juba tühi ja inimene tööst väsinud, sellepärast süüakse poest toodud külma toitu, mis tavaliselt on üksluine, läheb kalliks ja millega ajajooksul käivad kaasas seedimisrikked. Paremalt juhul minnakse söögimajja. Kuid söögimajad, mis töölistele kättesaadavamad, s. o. töölinnaosades asetsevad, jätavad palju soovida nii toidu kvaliteedi, hinna ja ka puhtuse suhtes. Pealegi on nad tihti

kujunenud salajasteks joogikohtadeks. Süües niisuguses söögikohas pole juttu toitvast lõunast, vaid võib ainult isu vaigistada. Kus mõlemad abielupooled tööl käivad, on seisukord samuti vilets. Seal süüakse enamalt jaolt küll kodus, kuid toiduvalmistamise mure lasub naisel, kes raske päevatöö kõrval peab veel koduse toiduvalmistamise läbi tegema, mille tõttu nad näevad välja kurnatuna ja vananevad enneaegu.

Arvestades nende tõsioludega, tuleks ka sel alal töölistele, juhitud omaabi mõttest, ellu kutsuda töölisterajoonides söögimaju, mis rahuldavad töölisti nii toidu kui hinna poolest.

Keskliidus on see küsimus põhjalikumal kaalumisel olnud ja leitud tarviliku olevat neid ellu kutsuda. Selles asjas on pööratud Majateenijate Ametiühingu poole, kus vastavate kogemustega inimesi, ja palutud esitada sellekohaseid kalkulatsioone. Kalkulatsioonid näitavad, et seesuguste ettevõtete ellukutsumine ei ole seotud ülesaamatute raskustega ja võivad teostamist leida lähemal ajal, kui tarvilikkude siseseadmiskapitalide hankimine korda läheb.

Nende ettevõtete kõrval võiks esialgu kõne alla tulla ka hinnasoodustuste hankimine ametiühingute liikmetele ostude pealt üksikutest suurematest kauplustest. Ka selles asjas on keskliidul läbirääkimised mõne suurema äri käimas, ning kui ettenägematuid takistusi ei tule, siis on võimalik seda läbi viia. Viimane oleks tähtis ametiühingute organiseerimistöö mõttes ja aitaks ühtlasi liikmeid ametiühinguis koos hoida.

Elukalliduse tõusu ajajärgul, mis end igale töölistele tunda annab, tuleb ametiühinguil kõiki paremusi, mis tööliste omaabi organisatsioonide kaudu võimalik on saada, ära kasutada. Sellepärast tuleb ametiühinguil oma sisemises töös enam propageerida omaabi ettevõtteid ja selgitada nende tulusust.

**Tellige veel täna „TÖÖLISTE HÄÄL”
1937. aastaks!**

Töõjõupuuduse küsimus põllumajanduses.*)

Välistöölise sissetoomise küsimus, mis majandusministri poolt Kiviõli põlevkivikaevanduse suhtes oli juba jaatavalt otsustatud, pandi selle vastu esitatud E. Töölisühingute Keskkliidu j. t. märgukirjade mõjul esialgu seisma ja anti kogu küsimus seisukohavõtmiseks Riigi-majandusnõukokku. Seal tuli küsimus arutusele üldisest seisukohast: kas meil nüüd või edaspidi üldse on vaja välistöölisi või mitte?

Küsimus oli 9. veebr. Riigi-majandusnõukogus, kus selle kohta ettekannetega esinesid majandusminister K. Selter, põllutööminister N. Talts ja Riigi Statistika Keskbüroo esindaja J. Kurkus. Ettekannetes märgiti, et meie arenev tööstus neelab põllumajanduse tööjõu, mille tõttu esineb Järva-, Pärnu-, Viljandi-, Valga- ja Võrumaal põllutöölise puudus. Sellepärast, nagu tähendas majandusminister K. Selter, põllutöökoda nõuabki, et mitte lasta halvata põllumajanduse tootmisvõimet, välistöölise sissetoomist tööstusesse.

Välistöölise sissetoomise vastu astus teravalt välja Th. Pool, nimetades seda morfiumi sissepääsmiseks põllumajandusesse, mis võib anda ainult ajutisi tulemusi. Rohkem sel koosolekul välistöölise sissetoomise kohta sõna ei võetud, vaid läbiarvatakse lükati edasi järgmiseks koosolekuks, mis peeti 15. veebr. k. a.

Sel koosolekul võttis esimesena sõna J. Soots (ühistegevuskoda), kelle arvates põllumajanduses valitseva tööjõu puuduse likvideerimiseks ei tuleks jätta kõrvale ka välistöölise sissetoomise võimalust.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja esimees H. Maandi esines pikema seletusega Koja seisukohtadest kõne all olevas küsimuses, märkdes kokkuvõtlikult järgmist:

Töõjõupuuduse küsimuse lahendamisel tuleb eelkõige selgitada, kui suur on meie põllumajanduse tööjõunõudlus ja kui palju on meil tööjõudu. Esimese, s. o. tööjõunõudluse hulga — kindlaksmääramiseks on meil kasutada ainult Põllutöökoja raamatupidamisetalituse kalkulatsioonid. Nende järgi oleks praegu svivipoolaastal kõigis talundis vaja alaliselt töötavaid mehi 204.500 ja naisi 217.000 ehk kokku 421.000 töölist, kusjuures suurim nõudlus on juulis ja augustis. Talvepoolaastal oleksid need arvud aga vastavalt 167.000 meest ja 182.000 naist, ehk kokku 349.700 töölist.

Kuid eeltoodud arvudele peab lisandama selle tööjõukoguse, mida vajatakse metsa-, asundus- ja maaparandustöödele. Põllutööministri poolt esitatud andmeil vajavad need alad suvekuudel umb. 3.000 töölist. Pidades silmas, et teoksil ja kavatsusel olevad maaparandustööd tarvitavad suvekuudel lisatööjõudu veel 7.500—8.000 töötaja võrra, siis oleks

põllumajanduse maksimaalse tööjõunõudluse kogusumma suvel ligikaudselt 432.000 ja talvel umb. 350.000 töölist.

Kas suudame seda tööjõunõudlust rahuldada oma töökaite reservidega? — 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed kõnelevad, et kõigis talundis töötas alaliselt peremehi ühes oma perekonnaliikmetega 344.300 ja palgalisi aastatöölisi 21.000, seega kokku 365.300 töölist, mis juba üksi katab talve tööjõunõudluse. Kui sviperioodi tööjõu arutamiseks lisandada eeltoodud aastatöölisele veel hooajali (peamiselt suveti) töötavad perekonnaliikmed, suvi-, kuu- ja päevatöölised ning karjased, siis tõuseb tööjõukogus 467.000 tööliste peale, juure arvamata veel talundites ülalpeetavad isikud, kellest 20 a. ja vanemaid oli umbes 3.000 isikut. Seega ületaks põllumajanduslikul üleskirjutusel saadud tööjõud üleriigilises ulatuses nii suvise kui talvise tööjõunõudluse maksimumi.

Võidakse aga väita, et maal pole enam sellist tööjõuhulka kui 1929. a., kuna linnastumise ja tööstuste laiendamise protsess jatku pidevalt maa arvel. Tegelikult aga näitavad arvud, et põllumajanduses töötavate isikute hulk ei vähene, vaid järjekindlalt pisut suurenebki. 1922. a. ja 1934. a. rahvalugemiste vahemikul kasvas see 22.000 isiku võrra. 1934. a. rahvalugemise andmeil oli põllumajanduses töötava rahvastiku suurus 453.900 hinge. See arv on siiski suurem kui põllumajanduse maksimaalne tööjõunõudlus, — järelikult üleriigilises ulatuses on tööjõudu külluses.

Kuid raskus seisab selles, et see tööjõu hulk pole jaotatud ühtlaselt üle maa. Tööjõu ülejäägid leiduvad peamiselt alla 30 ha suurustes talundites, kus nii suvel kui talvel jääb Põllutöökoja kalkulatsioonide järgi üle 18.500—21.000 meest ja 21.000—22.500 naistöölist, kuna üle 30 ha talundites tuleks tööjõust puudus suvel 18.300 mees- ja 19.400 naistöölist ja talvel vastavalt 12.300 ja 13.100 töölist. Kuidas tööjõu üle- või puudujäägid kujunevad territoriaalselt, seda analüüsib eriti prof. E. Kant, tugides 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmeile. Ta näitab, et iga 100 talundusmaahiku kohta tuleb rahvast kõige vähem Valgemaal — 36,5 in., sellele järgneb Järvamaa — 37,5, Viljandimaa — 40,8 ja Pärnumaa — 41,5 inimesega. Selle vastu aga suurema rahvatihedusega on Läänemaa — 48,8, Võrumaa (Alutaguse arvel) — 50,7 ja Saaremaa — 59,1, kuna Petserimaal tõuseb see koguni 88,7 peale. Teiseltpoolt langeb iga 100 talundusühiku kohta täistöötajaid (peremehi, perekonnaliikmeid ja palgalisi) kokku kõige vähem Valgemaal — 20,5 isikut, sellele järgneb Järvamaa — 20,7, Viljandimaa — 22,9 ja Tartumaa — 22,3, kuna Viru-, Saare- ja Petserimaal olid need arvud 28,2, 30,5 ja 46,4. Võttes aga aluseks ka töökojuse, mis tuleb sooritada ühel täistöölisel, siis — kui üleriigiliseks vajadusmääraks on 100, — oleks see Valga- ja Järvamaal — 119, Viljandimaal — 116, Pärnumaal — 110, Tartumaal — 106, Võrumaal — 100, Harjumaal — 97, Läänemaal — 97.

*) Välistöölise sissetoomise küsimuse üleskerkimise ja selle vastu esitatud märgukirjade kohta vt. eelmine „Töölise Hää!“.

Virumaal — 90, Saaremaal — 87 ja Petserimaal ainult 51.

Toodud andmetest nähtub, et piirkondadeks, kus põllumajanduses töötavat tööjõudu leidub piiratud arvul, kus töötav rahvastik on maksimaalselt ära kasutatud, on eelkõige Valgamaa, millele järgneb Järvamaa, osalt Viljandi ja Pärnumaa ning Virumaa tööstusteraajoon, kuna Peipsi rannikul, Saare- ja eriti Petserimaal on tööjõudu külluses ja sealne tööjõud on leidnud rakendamist vaid vähesel määral. Sealsete reservide täielikul tööle paigutamisel oleks põllumajanduse tööjõunõudlus kaetud ja ei oleks karta tööliste puudust ka lähemas tulevikus, kuna töötajate arv maal eelduste kohaselt suureneb 1000—1500 isiku võrra aastas.

Kuidas aga olemasolevaid tööjõukogusid tuua välja nende asupaikadest? — Siin tuleb Rügi-majandusnõukogul näidata suundi. Ja viimaseid peaks olema palju.

Suurim tähelepanu tuleks siin pöörata äärmiselt otstarbekaks ja painduva töövahenduse loomisele, mille haarakaks ka kõige kaugemad tööjõupesad. Olemasolevaid tööborsid oma praeguse korralduse juures ei suuda siin palju ära teha. Kui hiljuti rajatud Põllutöökoja tööbüroodes organiseeritakse töö nii, et see võidab põllupidajate ja tööliste usalduse, siis oleks küsimuses jõutud suur samm edasi. Kuid siin tuleks minna veel kaugemale: võtta tööborside juure ametisse välisametnikke, tõmmata vahetalitustööle kaasa valla- ja alevivalitsused, anda põllutööliste töökohtadele sirdumisel sõidusoodustusi, võtta tööturg üleriigilises ulatuses korraldamisele töömahu reguleerimise alal, luua tööküsimiste põhjalikuks ja iga-külgseks arutamiseks Teedeministeeriumi juure alaline nõukogu jne.

Töökäte rohkendamise otstarbel peaks põhjalikult ära kasutama taludes esinevaid ülalpeetavate reserve ja alla 1 ha kääbustalundite tööjõudu, millest praegu teotseb põllutööga vaid 0,9%, juhusliku tööga selle vastu aga 52%.

Lisaks sellele tuleb maatööliste olukorda tuua tunduvaid parandusi ja selleks panna maksuma uus põllutööliste seadus, korraldada arstiabi ja kindlustus vanaduse ning töövõimetuse vastu, anda erisoodustusi lasterühmadele töölisperekondadele, parandada tööliste korteriolusid, korraldada palku, rõhutada aastatööliste arvu suurendamist, valmistada ette õpinud põllutööliste jne. Lõppeks tuleks tööjõunõudluse vähendamiseks teostada põhjalik maakorraldus, mehhaniseerida põllumajandus ja põllumajandussaaduste turustamine jne.

H. Maandi järgi kõneles Töölistekojas esindaja A. Petrov kokkuvõttes järgmist:

Statistilistest andmetest nähtub, et talundites alla 30 ha, milliste üldarv 105.000, ei leia küllaldaselt ratsionaalselt kasutamist üle 42.000 inimitööjõu. See näitab väga kujukalt väiketalundite töö ebaproduktiivsust ja hulga tööjõu kaotamist rahvamajandusele. Samadel andmetel aga suuremates talundites, üle 30 ha, üldarvuga 30.000 talundit, olla tunda tööjõu puudust.

Kuigi meie talundites ei saa kindlaks määrata palgalist tööjõudu, on siiski kindel, et põllumajandus tarvitab kogu palgalise tööjõu hulgast aastaringi ainult $\frac{1}{4}$ (21.000), kuna $\frac{3}{4}$ (60.200) inimitööjõudu leiab tööd ainult suvel hooajatoodel.

Missugune on sarnaste tingimuste juures põllutööliste seisukord? Selgub, et põllutööliste palkade

tõus pole tasakaalus üldise põllupidajate tulukuse suurenemisega. Vastavad andmed näitavad, et põllusaaduste hinnad võitl, lihalt, nisul, rukkijahult siseturul on tõusnud 22—100%, keskmiselt võttes 42—43%, kuna aga põllutööliste palgad seejuures on tõusnud ainult 18—20%.

Väga tähtsat osa etendab põllutööliste antav söök ja korter. On teada, et põllutööliste korter on suvel aidas, lakas ja talvel elutoa nurgas. Vähe leidub talusid, kus töölisel on eriruum. Maatööliste ja väikemaapidajate koja koosolekul põllutööliste tähendasid, et taludes, kus korralikult toidetakse ja palka makstakse, on tööjõu pakkumisi küllaldaselt. Kuid isegi riigimõisades, rääkimata taludest, ei tahe- ta üle 40 a. vanu ja perekonnaga töölisi. Sarnase olukorra juures ei ole alatisel põllutöölisel kuigi suuri väljaveateid perekonna soetamiseks ja tühjade hällide täitmiseks. Veel vähem võib selle peale mõelda hooaja põllutööline, kes on asetatud rändlinnu ossa ja talve tulukul peab otsima eluülespidamiseks tööd kas tööstuses või metsatööl.

Kuigi meil puuduvad andmed linnades olevate tööjõu reservide kohta, ei anna tööliste puudus end tunda ka tööstustes. Ka tõendab tööstustööliste väike palgatõus (5%) seda, et tööjõu nõudlus ei ületa tööjõu pakkumist. Palkade tõusu pidurdajaks on kahtlemata olnud küllaldane tööjõu saadavus, mispärast pole 1935—1936. a. peetud palgavõitlused annud tuntuvaid tagajärgi.

Tööliste olukord näiteks meie arenevas põlevkivitööstuses ei vasta kaugeltki selle töö rasketele tingimustele. Palk püürub 9 ja enam tunni eest päevas 2—3.50 krooni ümber. Sugugi aga ei vasta nõudeile kaevanduse piirkondades tööliste elukorteri- rid. Vabriku kortereid on vähe ja suur osa töölisi elutseb erakortereis kuni 10 km kaugusel.

Kõigest sellest selgub, et 1) põllumajandus ühes asundus- ja metsakultuuri teostamisega vajab 21.000 aasta- ja üle 70.000 hooajatööjõu; 2) põllumajanduses on väiketalundite tööjõu tarvidus ebaproduktiivne, mille tõttu juba praegu ligi 42.000 inimitööjõudu ei leia küllaldaselt kasutamist; 3) põllutööliste palgad, töö- ja korteriolud vajavad parandamist vaatamata palgatõusule 18—20%; 4) arenev tööstus on seni leidnud küllaldaselt tööjõudu, mille tõenduseks madalad palgad; 5) tööstuse suurendamine turbatööstuses vajab umbes 6.500 hooajatöölist; 6) tööturu korraldamises meie tööborsid ei etenda nimetamisväärset osa ja ei anna mingit ülevaadet tööjõu pakkumise ja nõudmise vahekorra; 7) isegi praegusel majanduse kõrgkonjunktuuri ajal valitseb meie tööturul talvekuudel tööpuudus. Kuid kas ja kui kaua kestab kõrgkonjunktuuri aeg? On olemas tunnused, et meie majanduse arengus võib tekkida seisak või isegi tagasimine. Seda tõendas majandusminister 18. detsembril m. a. kõnes tekstiltööstuse kohta, kuid seda võime märgata ka teistes tööstusharudes ja väliskaubanduses. Selle vastu kindlustavad end need maad, kes eksporteerivad oma töölisi välismaale. Kuuldavasti soovib Poola valitsus võtta töölepingusse klauseli, mis ei lubaks nii kergesti kriisi puhul välistöölisi nende kodumaale tagasi saata.

Põllumajandus ei või jääda praegusesse olukorda. Riikliku hooldamise asemel tuleb asuda põllumajanduse mehhaniseerimisele riigi kaasabil, et tõsta olemasolevate põllupindalade tootmisvõimet ja kasutada seejuures vähem inimitööjõudu. Väiketalundites leidub vaba tööjõudu tuleb kas nendele talude pindalade suurendamisega maksimaalselt ära kasutada või

neid juhtida sealt tööpuudust kannatavatesse majapidamistesse. Asundus- ja uudismaade ülesharimist tuleb jätkata ainult niivõrd, kui on vabu tööjõude võimalik sinna juhtida ja kuivõrd on vajalik põllumajanduse pindalade suurendamine üldse. Tööstuses tuleb tõsta tööliste ostujõudu, eriti elujõulistest ja monopoli seisukorda asetatud tööstustes, ja parandada tööliste korteriolusid nii tööstusrajoonides kui ka linnades.

Tööjõu vajadusest täieliku ja erapooletu ülevaate saamiseks tuleb asuda töövahetalituse korraldamisele laialdase tööborside võrgu kaudu.

Arvesse võttes,

- 1) et töövõimeliste inimeste arv Eestis lähemate aastate jooksul tõuseb;
- 2) et meil on suuri varjatud tööjõureserve, eriti väiketööstustes, väike- ja käsitööstustes, kui ka mõnes tööstusharus;
- 3) et põllumajanduse mehhaniseerimisega tööjõureservid veelgi suurenevad;
- 4) et tarviliku Eesti oskustööliste kaadri kujundamiseks pakub Eesti tööliste tublidus küllalt eeldusi;
- 5) et põllutööliste puudus hooajal on kohaliku iseloomuga ja tingitud tööturu korraldamisest, eriti aga arvestades asjaoluga, et praegu on tööta rohkem arvu õppinud kaevureid, leiab Riigimajandusnõukogu,
- 1) et kaevandustööliste sissetoomine välismaalt ei ole õigustatud;
- 2) et on tingimata vajalik töövahetalituse parem korraldamine;
- 3) et tuleb asuda tööturu olukorra kavakindlale uurimisele, Eesti tööjõu reservide viljaka ärakasutamise olstarbel.

Edasi võtsid sõna J. Jaakson (Eesti Pank), M. Neuhaus (laevanduse esindaja), M. Raud (Kohtla-Järve põlevkivitööstuse direktor), Th. Pool (tegelik talupidaja) ja P. Männik (Põllutöökoda). Neist ainult viimane pidas soovitavaks tarvidust mööda tööstuse suureneva tööjõunõudluse rahuldamiseks ja põllumajandusest tööjõu äravoolu piiramiseks tunnistada tarviliseks välismaalt ajutiselt tööliste sissetoomise tööstuse tarvis, teised olid kindlalt välistööliste sissetoomise vastu. Peaaegu kõik sõnavõtjad rõhutasid meie tööturu — tööborside — überkorraldamise vajalikkust, nii et oleks võimalik juhtida tööjõu reserve sinna, kus on vahet ajutiselt töölistest puudus. Samuti märkisid peaaegu

kõik sõnavõtjad meie põllutööliste viletsaid korteriolusid.

Seisukohta välistööliste tarviduse kohta Riigimajandusnõukogu, veel ei jõudnud võtta. Seisukoht võetakse arvatavasti järgmisel Riigimajandusnõukogu koosolekul, mis varsti peaks kokku tulema. Siinjuures võib ainult märkida, et enamik sõnavõtjaid asus välistööliste sissetoomise kohta eitavale seisukohale (Th. Pool, H. Maandi, A. Petrov, J. Jaakson, M. Neuhaus ja M. Raud), kuna üsna tagasihoidlikult kaitsesid välistööliste sissetoomist ainult kaks Riigimajandusnõukogu liiget (J. Soots ja P. Männik).

Nüüd on aga kuulda, et a.-s. Eesti Kiviõli olla loobunud välistööliste sissetoomisest ja andvat nende jaoks ehitatud korralikud töölikorterid välja eestlastele. Maa-alustes kaevandustes olla veidi parandatud ka töötasu. Kõige selle tõttu ei võivat nüüd enam kurta tööliste puudust. See näitab omakorda, et mitmete töölisorganisatsioonide arvamine oli õige: parandatagu korteriolusid ja palgatingimusi, siis on töölisi külluses.

Sel korral jäi igatahes välistööliste sissetoomise küsimuses võitjaks meie töölikond, esijoones Eestimaa Tööliühingute Keskkliiduga. See oli ka neid väheseid küsimusi, kus meie töölikonna seljataga asus peaaegu kogu avalik arvamine ja seltskond.

See kõik ei tähenda, et välistööliste sissetoomise küsimus ei või Põllutöökoja ringkonnis või mõnes tööstusharus edaspidi uuesti üles kerkida.

Sotsiaalpoliitika areng kriisi kestel.

Viimase kriisi kestel võime sotsiaalpoliitilise arengu käigus panna tähele kaht aegjärku, mis sisult on risti vastupidised. Esimene järk algas kohe kriisi puhkemisega, mil muutus üha halvemaks avaliku rahanduse olukord. Siis kostis pea kõigist maadest kulude kokkuhoidmise nõudmine ja seda asuti enne kõike teostama sotsiaalpoliitika, eeskätt

sotsiaalkindlustuse

alal. Oli ju viimastel aastatel just siin ametiühingutel õnnestunud läbi viia korraldusi, milhistega tunduv osa kindlustuskulud igasugus-

tel aladel läks riigirahanduse kanda. Riiklike toetuste vähendamine, mõnede kindlustusliikide koguni kõrvalejätmine või ümberkorraldamine hoopis kitsamatel alustel aitas loomulikult kaasa sotsiaalse häda suurenemisele.

Kuid sotsiaalkindlustuse olukorra halvendamiseks mõjusid mitte ainult riiklike toetuste kärpimine, vaid ka kindlustatute sissetulekute vähenemine, seega nende maksude vähenemine. Samal ajal aga tõusid kohutava kiirusega nõudmised kindlustuskassade vastu. Kindlustatute tulu languse ajal on tavaliseks nähteks

see, et piütakse hankida igasugu rahalisi toetusi või veeretada vähemaidki kulusid kindlustuskorraldustele. Haiguskindlustuse ala aga kahtlemata sai eriti kannatada kindlustatute tervisliku olukorra halvenemise tõttu kriisi tagajärjel.

Nii oldigi sunnitud pea kõikjal tugevasti piirama sotsiaalset abi ja eriti teravalt tehti seda Saksamaal, hiljem aga ka teistes maades, nagu Inglismaa, Austraalia, Prantsusmaa, Belgia, Norra, Tšehhoslovakkia jne. Ka meil Eestis kärbiti pensione, vähendati hoolekandelisi kulusid jms.

Kuid sotsiaalpoliitiline tagurpidimine andis end õige pea valusasti tunda. Tööturu olukord muutus sealäbi üha halvemaks, sest mida vähemaks jäi perekonna sissetulek (palgalanguse, vanade perekonnaliikmete pensionilanguse, kindlustustoetuste kärpimise, mõne perekonnaliikme pidevama töötaolu jne. tagajärjel), seda suuremaks kasvas töötajate arv.

Mõned riigid märkasid seda õige pea.

Samaaegselt tõi aga majanduslik depression enesega kaasa sootuks uusi sotsiaalseid probleeme. Sotsiaalpoliitika seisis muutunud ülesannete ees. Kui varematal aegadel langes peaarõhk sotsiaalkindlustusele ja töökaitsele, siis nüüd nihkus esiplaanile tööpuuduse küsimus. Aga selle probleemi lahendamine kutsus omakord esile terve rea teiste sotsiaalpoliitiliste küsimuste lahendamise.

Ja nii me seisame kummalise, sotsiaalpoliitika ajaloos seninägematu tõsiolu ees, et majanduslik kriis on andnud tõuke sotsiaalpoliitika arengule nii mõneski maailmajaos. Osalt rahandusliku olukorra survel, mis sundis otsima võimalikult kokkuhoidlikumat organisatsioonikujut, osalt ka ülesande õieti mõistmisest, et kriisi tagajärgede pehmendamisel on sotsiaalkindlustusel suurim tähtsus, — asusid paljud riigid üksteise järgi teostama ulatuslikke kindlustuskorraldusi. Nii 1933. a. Prantsusmaal laiendati haiguskindlustuse sunduse kõigi töövõtjate peale. Samal aastal, keset ägedat kriisi, Taani teostas kogu kindlustuse reorganiseerimise väga julge kava, mis tal seisis päevakorral juba varem. Taani reformi kandvamaks mõtteks oli see, et tuleb teostada järkjärgult kogu rahva kindlustus nii, et võiks kaotada vaestehoolekanne täielikult. Riiklike juurdemaksude tõstmise teel oli võimalik oluliselt parandada haigekassade olukorda ja suurendada toetusi haiguse puhul. Ka Rootsis viidi läbi reform, mille alusel kaotati asjatuid kulusid nõudvad pisikassad ja haiguskindlustuse teostamine pandi üksnes ringkonnakassadele. Viimastel on õigus oma piirkonnas teostada kindlustusmonopoli. Rootsi tõstis riiklikku juurdemaksu, kuid asetaskassadele kohustuse mitte vähendada abinorme alla teatud määra.

Samuti Ameerika Ühendriikides andis kriis tugeva tõuke sotsiaalkindlustuse väljaarendamisele, mis seda tähelepanuväärivam, et seal varem polnud mingisugust sunduslikku kindlustust. Mõned osariigid teostasid koguni maksuta vanusekindlustuse. Esimeseks

üleliiduliseks kohustuslikuks vanusekindlustuseks oli 1934. aasta seadusega teostatud raudteelaste vanusekindlustus.

Suuri muudatusi elas üle ka teine kindlustusala:

töötaolu vastu kindlustus.

Esialgu siingi pidi suurem osa riike üha kasvava töötute arvu survel piirama toetusi seevõrd, et praktiliselt raske oli enam kõnelda kindlustusest kui niisugusest. Selle asemel pääsis maksvusele hoolekande põhimõte, kusjuures abi anti kõige hädalisematele, pealegi enamasti tingimusel, et abiotsija on kohustatud võtma vastu ka mittekultuslikke töid, minema tööle töölaagritesse või hädaabitöödele.

Hiljem pöördui aga siiski tagasi puhtakuju- lise kindlustuse süsteemi juurde. Nii Ameerikas töötati välja suurejooneline töötaolu vastu kindlustamise kava, mida aga osakaupa asusid üksikud osariigid teostama alles 1935. aastal. — Rootsis töötaolu vastu võitlemine sündis kuni 1935. aastani üksnes ametiühingute eneste kindlustuskassade kaudu. Sellest aastast alates maksab aga riiklik töötaolu vastu kindlustamise seadus.

Kokkuvõttes võiks öelda nii: kuigi mõnedes riikides piirati töötaolu vastu kindlustamist ja vähendati toetusnorme, siis ometi võib kõnelda edust seevõrd, kui võrd on jatkunud katsed laiendada kindlustusprintsipi suurtele rahvahulkadele. Inglismaa näiteks praegu kavatses laiendada töötaolu vastu kindlustust põllutööliste ja vaimsel alal tegutsevate isikute kohta ja Prantsusmaal pandi juba 1933. a. tegevusse kindlustuskassad käsitööliste kohta.

Kriisi kestel kerkisid sotsiaalpoliitiliste püüete esirinda vahendid, mille sihiks oli tööturu ülekoormatuse kergendamine tööõiguslike kodanike arvu piiramise ja uute töövõimaluste soetamise teel. Oma-enda kodanike tööpuuduse vähendamiseks hakati kõikides riikides

lülitama tööprotsessist välja võõramaiseid tööjõude

ja piirama valjusti sisserändamist. See vahend andis muidugi tuntavaid tulemusi seal, kus varem oli hulgaliselt kasutatud välismaiset tööjõudu, nagu näit. Prantsusmaal. Esimestel kriisiaastatel oli sealse tööturupoliitika peasuunaks võõra tööjõu väljalülitamine.

Ometi ei suutnud see vahend tuua lõplikku lahendust ja varsti asuti kasutama teisigi töökeelu viise. Üks seesuguseist levinenu- maist oli

koolikohustuse pikendamine ja alaealiste tööjõu rakendamise piiramine,

mida kahtlemata tuleb tervitada ka teistest sotsiaalpoliitilistest seisukohtadest.

Rootsis lubati kutsetööle võtta noori alates 14. eluaastast, milline norm varem maksis ainult tütarlaste kohta. Itaalia tõstis 1934. a. kutsetööle asujate vanuse alammäära 12-lt aastalt 14-le aastale ja pani laste kohta maksma valjemad töökaitse määrused. Poola määras 1932. a. kindlaks üksikute tööstusharude kohta maksimaalse protsendi, millest üle ei tohi ulatuda noortööliste arv, võrreldes tööliste koguarvuga. Ameerika seadusandlus taot-

les sama sihti. Enama jao osariikide seadused ei luba võtta tööle noori alla 18 a. vanuse. Inglismaal on osaliselt tõstetud koolikohustust ja piiratud noortööliste arvu käitistes. Kõige kaugemale on aga läinud töökeelu alal niisugused riigid, nagu Saksamaa ja Bulgaaria. Augustis 1934. a. pandi Saksamaal maksma kord, et kõik ettevõtted, välja arvatud põllu-, metsa- ja kodumajanduslikud ning laevandus, peavad vallandama kõik alla 25-aastased töötajad — kui nad on vallalised või kui nad pole kohustatud võtma osa perekonna ülalpidamisest; nende asemele kohustatakse võtma tööle vanemaid, eeskätt perekonnatoitjaid. Seaduse eeskirja pehmemad küll märkus, et vallandamisel tuleb pidada silmas, et ei kannataks noore töötaja juurekasv. Bulgaarias on lubatud 4. mai 1935. a. seadusega võtta tööle üldse ainult isikuid seesugustest perekondadest, kes võivad tõendada, et neil pole küllaldaselt määralt sissetulekuid. Peab aga arvama, et vististi ei Saksamaal ega Bulgaarias ei teostata neid seaduse eeskirju täies ulatuses.

Kuigi põhimõtteliselt ei või väielda selle vastu, et noorte töötajate ei hakataks liig vara kasutama, tekib ometi keelu tagajärjel mõningaid uusi lünki ning puudusi. Võimaldatakse noortel asuda kutsetööle endisega võrreldes alles mõni aasta hiljem, siis loomulikult nad täisväärtuslike töötajadena võivad tulla arvesse sama aja võrra hiljem. Aja kaotuse vältimiseks ongi Inglismaal, Ameerikas ja veel mõnes teises riigis hakatud noorte kutseoskust ette valmistama suurejoonelistes laagrites, oskuskursustel, kutsekoolides ja õppetöökodades. Kuid noortööliste töökeele teistest küljest toob paljudele perekondadele tõsisid rahanduslikke raskusi ja muresid. Sellepärast on mõned riigid, näit. Ameerika, korraldanud asja nii, et hoolekande korras antakse toetust neile puudustkannatavatele perekondadele, kelle nooremad liikmed töökeelu tõttu on teenistusest.

Järgmiseks tööturu ülekoormatuse kergendamise vahendiks oli kõikjal

naistöö piiramine,

osalt kaudsete vahenditega. Kõige leidlikumaks sel alal osutus Saksamaa. Teatud tulemusi, vähemalt esialgu, andis kuulsaks saanud „abieluseadus“, mille alusel riik annab igale kutsetegevusest lahkuvale ja abielluvale naisele majapidamise sisseadmiseks teatud summa pikaajalise laenu. Edasi pandi maksma valjemad töökaitsenormid naiste suhtes — lootusega, et selle tagajärjel ettevõtjaskond loobub naistööjõu kasutamisest. Tekstiiltootustes lubati naistöölistel teha tükitööd vaid erakorralistel juhtudel. Oli mõni naistööline varem tegutsenud majateenijana, siis hiljem käitis tööle asudes ta kaotas tööpuuduse puhul abisaamise õiguse. Lõpuks asuti naisi lihtsalt vallandama ja 1932. a. seaduse otse keelab abielunaistel riigiteenistuses olemise. Kõigi nende vahenditega Saksamaal tõepoolest saavutati naistööliste arvu vähenemist. Haigekassade statistika järgi oli seal jaanuaris 1933. a. 37,2% naistöölist, detsembris 1934. a. aga veel 32%.

Ka teised riigid püüdsid vähendada nais-

tööliste arvu, kuid piiramine puudutas peaaegu ainult abielunaisi. Austraalia keelas abielunaistel töötamise, kelle meeste tulu oli küllaldaselt suur. Itaalia pani maksma määruse, mille alusel töösaamise eesõigus anti meestele, s. t. kui naine ja mees üheaegselt soovisid üht ja sama kohta, siis tuli palgata tööle mees igal tingimusel. Erimäärusega lubati kaubanduses tegutseda ainult kuni 20% naisi, panganduses — 12% ja kindlustuse alal — 15%. Sama teed läks ka Belgia, kus töministrile anti volitus määrata kindlaks, kui palju tohib naistöölisti töötada igas tööstus-
harus.

Väga sageli asetati ka nõudmine, et vanad töölisad andku ruumi noorematele.

Selle nõudmise teostamise võimaldamiseks paljud riigid täiendasid oma pensioniseadusi ja alandasid vanuse normi, millest peale hakati maksma pensioni. Just vanusekindlustus on see sotsiaalkindlustuse haru, mis kriisi kestel kõige enam arenes, ja peamiselt sellepärast, et tema kaudu oli suuremal määral võimalik muretseda töökohti täistööjõulistele töölistele. Nii Ameerikas katsuti välja arendada vanusekindlustust, kusjuures pensionisaamise algus senise 70 aasta asemel määrati 65 aasta peale. Taani 1933. a. sotsiaalreformiga teostati ka vanusekindlustus ja Austrias arvatakse kõik üle 60 a. vanused töötud riikliku hoolekande alla. Tšehhoslovakkias maksab riik pensionikassadele toetust, mille arvel võib arvata pensionile neid teenijaid, kes pole veel jõudnud seaduses ettenähtud vanuseni, kuid kes olnud juba kauemat aega töötanud. Nõnda üheaastase töötaolu järele saavad pensioni naised, kes on üle 54 aasta ja mehed üle 56 aasta vanad. Pensioni sel korral maksetakse muidugi ainult niikaua, kuni pensionär ei ole asunud kutsealalisele tegevusele.

Suure sotsiaapolitilise tähtsusega on ka püüded

olemasolevat tööhulka jagada võimalikult suurema hulga töötajate vahel.

Selle sihi teostamise mõjuvamate vahendiks on muidugi tööpäeva lühendamine. Siin on kriisi survel tegelik elu paljudes maades läinud kaugemale, kui seda nägid ette julgemadki ametiühingute kavad. Ameerikas, näit., ei lepta enam ei 46- ega 40-tunnilise töö-
nädalaga, vaid nõutakse 30-tunnilist nädalat. Suurt osa tööpuuduse kõrvaldamisel on tööaja lühendamine etendanud ka Itaalias ja Tšehhoslovakkias.

Sama sihti taotlevad ka niisugused vahendid, nagu ületundide piiramine, tükitöö keeld paljudes tööharudes, kõrvaltöö pidamise keeld. Ja üks aita ka palgalise suvepuhkuse teostamine kaasa tööpuuduse lahendamisele. Sel alal on aga kriisi kestel saavutatud enam kui aastakümnete jooksul varemalt. Prantsusmaal annab seadus reas tööstusharudes 1—2 nädalat palgalist puhkust, Hispaanias pandi 1931. aastal maksma 7-päevane palgaline puhkeae kogu tööstuses, Lõuna-Aafrikas pikendati tükitööliste puhkeae kahele nädalale ja Hispaanias, kusjuures viimase kahe nädala eest maksetakse ainult pool palka. Ka teistes maades — kaasa arvatud Eestigi — on töölis-

tele hakatud võimaldama lühema- või pikemaajalist palgalist suvepuhkust.

Kõrvuti tööaja lühendamisega väärib erilist tähelepanu palgaolude (ütleksime — palgakaitse) korraldamise probleem, mis kriisi kestel teinud läbi väga mitmesuguseid arenguastmeid.

Palgakaitse

huvides asuti esijoones läbi viima palga-alammäärade seadusi, mis — hoolimata nende mõningatest puudustest normaalsel — palgalanguse perioodidel osutuvad teatud piduriteks tööliste teenistuse allasurumisel. Mõnedes riikides püüti aga otse seadusandlike aktide kaudu tühistada juba teostatud palgakäpimisi tööstuses. Tšehhoslovakkias ja Taanis keelati kollektiivlepingute ülesütlemine. Palgaalammääradega püüti kaitsta töötajaid peamiselt Ameerikas ja Kanadas, kus minimaalpalgade seadused naistöliste kohta maksid juba ammu. Palgamõjutamise otstarbel võeti tarvitusele ka mõningaid kaudseid vahendeid, nagu kodutöö korraldamine, mis teatavasti mõnedes tööstusharudes etendab suurt osa palganormide kujunemisel. Majandusliku languse päevil on mõned riigid koguni seadustega asunud keelama kodutööd, nagu näit. Ameerika. Palgakaitse normide hulka võime arvata ka väga mitmesuguseid eeskirju laste abirahade, perekonnatoetuste maksmise jne. kohta.

Vääringuliikumised omakorda on kutsunud esile palgaprobleemi lahendamise uued viisid. Nii Austraalias ja Belgias püütakse elukalliduse tõusu teha tasa kollektiivlepingutes ettenähtud

automaatselt liikuvate palgatariifidega.

Eelmistest ridadest tohiks olla selgesti näha, kuidas majandusliku languse aegjärgul on sotsiaalpoliitika kohanenud muutunud olustikule. Kuid ka sel perioodil jäi ta peasihiks sotsiaalse häda kõrvaldamine või vähemalt pehmemdamine. Nii püüdis ta — vähemalt seal, kus võiks üldse kõnelda mingist aktiivsest sotsiaalpoliitikast — kriisiraskusi enam-vähem ühtlaselt jagada kõigi vahel, kasutades seks tööaja lühendamist, nende isikute väljalülitamist tööprotsessist, kes hädaparast teenistust ei vajanud, palgakaitse korraldamist jne. Seejuures sotsiaalpoliitika seadis enesele ka uusi sihte. Lähtudes seisukohast, et kriisiaja parim sotsiaalpoliitika on konjunktuurpoliitika, püüdis ta võita kriisi otsevahenditega, esitades seks ulatuslikud majanduse korraldamise kavad, millised aga kahjuks leidsid teostamist vähestes maades. Kriisivõitmise ülesandeid täitis sotsiaalpoliitika sealgi, kus tema abil suurenes rahva ostujõud.

Tänu neile oma uutele sihtidele on sotsiaalpoliitika kahtlemata osaliselt muutunud majanduspoliitikaks. See avaldub näit. ka selles, et tööturu uurimine ja tööjõu ümberkoolitamine vastavalt nõudmisele, mis enne oli jäetud eraalgatuse hoolteks, on nüüd võetud ametliku sotsiaalpoliitika ülesandeks. Selge piirjoon sotsiaalpoliitika ja majanduspoliitika vahel on kadumas.

See sotsiaalpoliitiliste alade laienemine jääb püsima ka edaspidiseks, nagu üldse nii mõned muudki kriisiajal toimunud muudatused. Ametiühingute ja kogu töölikonna seisukohalt on siin tervitatavad: tööaja lühendamine, naiste ja laste tööjõu kaitse paranemine, koolikohustusliku ea tõstmine, vanusekindlustuse ulatuslikum teostamine ja pensionisaamise õiguse omandamine senisest palju varem.

Teisest küljest on aga depressioonieaegne sotsiaalpoliitika toonud ka ebasoovitavaid muudatusi, millised aga loodetavasti majandusliku olukorra paranemisega kaovad. Seesugusteks väga soovimatuteks näheteks on kutsetegevuse õiguse piiramine, kutseoskusliku tööjõu juurekasvu tõkestamine, naistöjõu väljalülitamine kutsetegevusest ja üldse kutsevaliku vabaduse piiramise tendents.

Ka rahvusvahelisest seisukohast vaadatuna on sotsiaalpoliitika kõvasti muutunud. Majandusliku surve laostavate tagajärgede mõjul on sunnitud olnud asuma sotsiaalseadusandluse teele ka need riigid, mis ses suhtes seni seisid viimasel kohal, nagu Ameerika Ühendriigid, Lõuna-Ameerika, Balkanimaad jt. Teisest küljest on aga mõnedes, varem sotsiaalpoliitiliselt hästi arenenud Euroopa tööstusmaades tulnud toime tagurpidimine, enne kõike just sotsiaalkindlustuse alal.

Üldiselt peab aga tunnustama, et seekordse kriisi kestel enam kui kunagi varem nii laialistes rahvahulkades kui ka riigivõimu kandjate ridades saadi aru, et just majanduslike langusjärgude ajal, millal väheneb loendamatu perekondade sissetulek, millal suured hulgad lülitatakse valmistusprotsessist välja ja ei piisa töötaolu puhuks ettenähtud toetustest, — et seesugustel aegjärgudel sotsiaalpoliitika omandab kahekordse tähtsuse. Tema, mis ongi ju kutsutud pehmemdama praegusaja majandussüsteemi läbi tingitud pahesid, peaks just kriisiaegadel leidma eriti väljaarendamist, et seal, kus majandus antud silmapilgul pole võimeline täitma oma ülesandeid, saaks abivalmina astuda vaele. Sotsiaalpoliitika tähtsusest ses mõttes saadi seekord võrdlemisi hilja aru. Jääb ainult soovida, et tuleviku raskuste puhul ei unustataks seekordset õppetundi.

AMETIÜHINGLASED JA TÖÖLISVANEMAD, saatke „TÖÖLISTE HÄÄLELE“ kirjel-
dusi oma töökohtadest, palga ja töötingimustest, ametiühingute ja töölisnõu-
kogude tegevusest, tööliiksoolekutest ja seal vastuvõetud otsustest, palga-
ja töötülidest ning üldse kõigest, mis puutub tööliste ellu!

20 aastat toidu- ja maitseainete- fööliliste ametiühinguid.

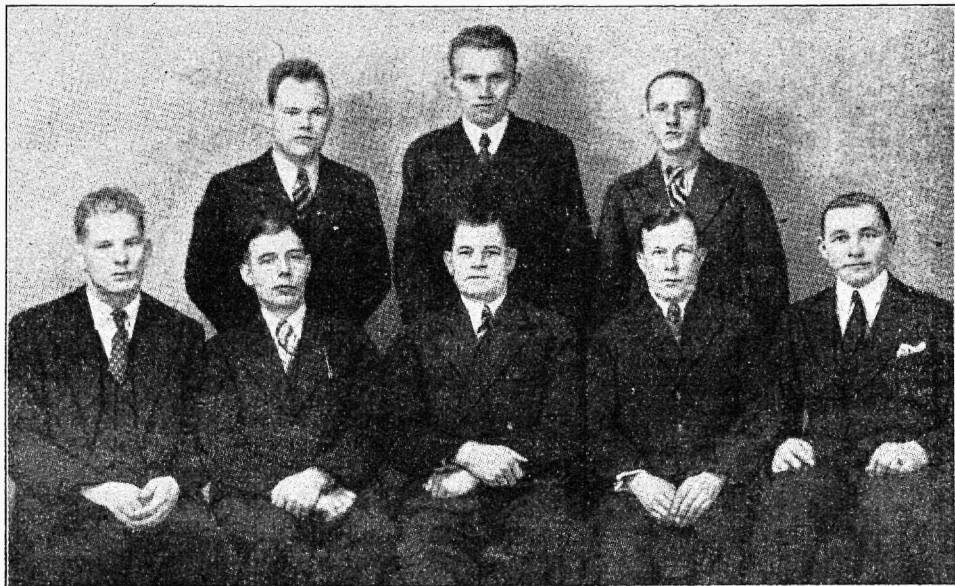
E. Loot.

Märtsi kuul k. a. möödub 20 aastat sellest ajast, kui ellu kutsuti toidu- ja maitseainetetööliliste esimene ametiühing. Liigub kuuldusi, et juba 1906. aastal olevat mingisugune pagari- ja kondiitritööliliste ühing asutatud ja tollaegse Eestimaa Kubernerit juures registreeritud. Täpsemaid teateid selle organisatsiooni olemasolust ja tema tegevusest ei ole korda läinud selgitada.

Peale Vene revolutsiooni, s. o. märtsi kuul

1917. aastal asutati Tallinnas leivatöölise Villem Puskovi ja pagaritöölise Dunkeli algatusel „Tallinna Jahutööliliste Ametiühisus“. Ühisusse kuulusid peamiselt leiva- ja pagaritöölised, sest põhikiri ja nimigi ei võimaldanud teisi toidu- ja maitseainetetöö alal töötavaid töölisi ühisusse vastu võtta. Ruumid asusid Karja tän., n-n. „Kiire“ majas.

Organiseerimistöö oli väga raske. Töölised,



Eesti toidu- ja maitseainetetööliliste ametiühingu praegune juhatus.

Istuvad vasakult paremale: A. Hollat-Holts — varahoidja; J. Kruusimägi — abiesimees; A. Kull — esimees; J. Kurg — teine abiesimees ja J. Marnot — abi-laekur; seisavad vasakult paremale: E. Loot — laekur; J. Nahkur — sekretär ja R. Tartes — abisekretär. Pildilt puudub juhatusliige N. Okk.

keda ettevõtjad lubasid päevapealt vallandada, kui nad tööliliste ühisusse lähevad, ei julenud ühisuse liikmeks astuda. Juhatus pöördus Kubermangu Toitlusvalitsuse poole soovivaaldusega, milles nõudis, et edaspidi antagu jahu töösturitele ainult Jahutööliliste ametiühisuse kaudu ja ainult neile töösturitele, kelle töölised on tööliliste ühisuse liikmed. Sooviavaldusele tuldi Toitlusvalitsuse poolt vastu. Selle tagajärjel kuulusid varsti kõik pagari- ja leivatöölised ühisusse. Nüüd algas tööliliste palgaolude ja töötingimuste parandamine ametiühingu kaudu. Töötati öösel, kusjuures tööpäeva pikkus oli tavaliselt 10—18 tundi. Töötasu oli väike ega võimaldanud töölilisele korralikku ära-alamist. Töölised nõudsid töötasu tõstmist ja tööpäeva normeerimist kaheksale tunnile. Töösturid seletasid, et sarnasel juhul on leiva- ja saiahinna tõstmine paratamatu. Soldatite ja tööliliste nõukogu oli leivahinna tõstmise vastu. Pagari- ja leivatöölised ähvardasid streigiga, kui nende töö-

tasu kolme päeva jooksul ei tõsteta. Töötuli lahendas linnavalikogu, kes tööliliste nõudmised rahuldab, määrates leiva- ja pagaritöölised esimesse palgasaajate kategooriasse. Kõrgendatud palganormid pandi kõigis leiva- ja pagaritööstustes maksma. Varsti kaebasid üksikud töölised ühisuses, et ettevõtja ei maksa kõrgendatud töötasu. Ühisuse juhatus liikmed käisid kohapeal ja selle tagajärjel maksis tööstur muidugi „valurahad“ välja.

Vahepeal avaldasid joogitöölised soovi ühineda jahutöölilistega. Liitumine teostus ning ühingu nimi muudeti Tallinna jahu- ja joogitööliliste ühisuseks.

Nüü aeti omi asju ja parandati tööliliste elu-olu kuni Saksa okupatsioonivägede tulekuni Tallinna. Sakslaste saabumine hävitas ühisuse kaudu töölilistele kättevõidetud hüved ja likvideeris ühisuse. Kõik raamatud ja dokumendid sellest ajast puuduvad, välja arvatud üksikud liikmerahmatud, mis endistel liikmetel tänaseni säilinud.

1919. a. peale Saksa okupatsioonivägede lahku-
mist Eestist asutati Ed. Paaveli, F. Endeni,
G. Soone ja M. Tempi algatusel Tallinna toi-
duainete valmistajate töölise ametiühisus. Tähen-
datud ühisus püüdis saavutada tööliste endiseid
positsioone ja kaalus võimalusi pagaritööstuses
öötöö keelu maksmapanemiseks. Linnavolikogus
suudetigi läbi viia 1922. aastal linna sundmäärus,
mis keelas öötöö tegemise pagari- ja leivatööstus-
tes. Sundmääruses ettenähtud karistuse normid
seaduse rikkujatele olid väiksed ja järevalve nõrk,
mistõttu sundmäärust ei peetud. Ühisusel oli pal-
ju tegemist järevalve teostamisega.

Tubakatöölised astusid 1923. a. ühisusse, mis-
tõttu põhikiri muudeti ümber ja ühingut nimetati
Tallinna toidu- ja maitseainete valmistajate töölise
ametiühisuseks. Selle nimetuse all tegutses ühisus
kuni 1. detsembrini 1924. a.

Kuna üksikud juhtivad tegelased olid seotud 1.
detsembril korraldatud riigipöörde kavatsusse, su-
leti ühisus ja konfiskeeriti varandus. Sellest ajast
ei ole samuti muud säilinud, peale üksikute liik-
mekaartide. Jälle kaotasid toidu- ja maitseainete-
töölised oma ametiühingu. Kadus ka linna sund-
määrus öötöö keelu kohta, kuna puudusid järe-
valve teostajad.

Ligi 3 aastat kestis „vaikiv olek“. Alles juuli-
kuul 1927. aastal registreeriti pagari- ja leivatöölise
Villem Jürgensoni, L. Salini ja J. Brenneri poolt
Tallinna toidu- ja maitseainetetöölise ametiühisus.
Ühisus alustas tegevust Vaksali pst. nr. 8 asuvas
Tööliste Majas. Jälle algas organis-
seerimistöö algusest peale. Liikmete hulgas oli
mitmesuguse maailmavaatega töölisi. Ühed püü-
sid teiste peale suruda oma veendeid. Selle ta-
gajärjel tekkisid lahkemil juhatuses ja liikmeskon-
nas. Koosolekutel vaieldi tihti tühiste asjade pä-
rast, kuna ühisuse peamised ülesanded jäid taha-
pannile.

1928. aastal lahkusid osa juhatuse- ja ühingu
liikmeid Tallinna toidu- ja maitseainetetöölise ame-
tiühisusest ja kutsusid ellu V. Pärnu mnt. 31 asu-
vas Tööliste Kodu parasele ühingu Eesti toidu-
ainetetöölise ametiühingu nime all. Ühingu asu-
tajad olid: J. Vellemae-Velsmann, R. Kolga
ja M. Viks. Uus ühing taotles samu
sihte. Algas organisereerimistöö ja sissetulekute han-
kimine. Nauti pagari- ja leivatöölisele seadusand-
luse teel öörahu. Esitati vastavad palved Vabariigi
Valitsusele ja Riigikegu Sotsiaalkomisjonile.
Selle töö tulemusena hakkas 1929. a. kehtima Pa-
garitööstuses öötöö keelu seadus.

Leivatöölised soovisid täiesti „erapooletu“
ühingut ja 20. aprillil 1929. a. registreeriti A. Eha-
valdi, J. Pertlemi ja F. Pilli algatusel
Tallinna leivategijate ühing. Ühing algatas palga-
olude korraldamist leivatöölisele. Kuna vabataht-
likku kokkulepet töösturitega ei saavutatud, puhkes
leivatöölise streik. Streigi tagajärjel paranesid
tunduvalt leivatöölise palgad.

Nii tegutsesid 1929. a. kolm toidu- ja maitse-
ainetetöölise ühingut.

1929. a. lõpul jõuti ühingute juhatustes üks-
meelsele arusaamisele, et kõik ühingud taotlevad
ühiseid sihte. Otsustati olemasolevad ühingud lik-
videerida ja asutada uus ametiühing. Koostati põ-
hikiri ja igast ühingust kirjutas üks esitaja põhiki-
rjale alla. Uus ühing registreeriti siseministeriumis
J. Pertlemi, R. Kolga ja V. Jürgensoni poolt
9. nov. 1929. a. nimetusega Eesti toi-

du- ja maitseainetetöölise ametiühing. Algul liitu-
sid uue ühinguga Eesti toiduainetetöölise ameti-
ühing ja Tallinna leivategijate ühing. Paari kuu
pärast ühines ka Tallinna toidu- ja maitseainete-
töölise ametiühisus sama ühinguga. Ühingu asu-
kohaks jäi V. Pärnu mnt. 31 asuv Töölise kodu.

Varsti peale öötöö keelu seaduse kehtimahak-
kamist selgus, et seaduse ette nähtud karistuse-
normid ja järevalve on nõrgad. Ühingu poolt tehti
ettepanekuid karistusnormide alammäära maksma-
panemiseks ja järevalve kõvendamiseks. Töösturid
omalt poolt nõudsid keeluseaduse pehmemdamist. Nii
käidi Toompea vahet aastaid. Enne laialinemist
1934. a. muutis Riigikogu pagari- ja leivatööstuses
öötöö keelu seadust, pannes maksma karistuse alammäärad
ja tehes seaduse järevalve ülesandeks ka politseile.
Siiaajani teostas järevalvet ainult tööinspeksioon.
Seega tuli Riigikogu töölise nõudmistele vastu.
Töösturid said loa teha eeltööd alates kella 3 hom-
mikul selleaegse haridus- ja sotsiaalministri H.
Kukke poolt. Kahjuks kestsid karistuse alam-
määrad kuni 1. veebr. 1935. a. Siis hakkas kehti-
ma uus kriminaalseadustik, mis kaotas alammäärad
igasugustele karistustele.

Ühingu juhatus palkas iseseisva kontrolli, kes
sai tasu ühingult ja valvas öötöö keelu seaduse
täitmise järgi tööstustes.

Iseseisva järevalve ametniku teenistuses pida-
mine on ühinguale palju maksma läinud. Kuna kar-
istuse normid olid madalad, ei hävitanud ka see
moodus öötöö keelu seaduse rikkumist. Suured
teened pagari ja leivatöölisele öörahu saavutamisel
on kindlasti Leopold Johansonil, kes ka
ühingu peakoosoleku poolt 13. märtsil 1932. a.
teenete eest E. Toidu- ja maitseainetetöölise ame-
tiühingule ja tema liikmeskonnale valiti ühingu au-
liikmeks. Siiaajani ei ole keegi peale tema selle
au osaliseks saanud.

Kogu tegevus keerles ühingu öötöö keelu üm-
ber. Selle tagajärjel eemaldusid ühingust teiste
kutsealade töölised, kes varem ühingusse kuulusid.
1933. a. astusid ühingusse kiil vorsti- ja lihatöö-
lised, kuid lahkusid hiljem ja asutasid iseseisva
Liha- ja vorstitöölise ühingu, mis praegu tegutseb.

1932. a. pandi maksma maiusainete maks. Töö-
surite organisatsioonid, mis tegutsesid samuti öö-
töö keelu seaduse „parandamisega“, tõmbusid ta-
gasi ja otsisid vahendeid, kuidas lahti saada maiu-
sainete maksust. Korraldati ülelinnalisi koosolekuid,
millest ka töölised osa võtsid. Ühel nüisugusel
koosolekul 1932. a. kevadel tuldi töösturite poolt
mõttele asutada „sut“ pagari- ja kondiitritöölise
ühingut Samal koosolekul valiti ajutine juhatus,
kuhu kuulusid J. Niggol, J. Krusimägi ja
Ed. Loot. Neist oli viimane E. toidu- ja mait-
seainetetöölise ametiühingu juhatuse liige, mis-
sugune asjaolu oli valijatele teadmata. Tähen-
datud isikute poolt registreeriti 30. mail 1932. a. Eesti
pagari- ja kondiitritöölise ühing. Ühingu ruumid
asusid Harju tn. asuvas käsitöösturite keskkoon-
duse ruumides, kus tegutses ka töösturite ühing.
Töösturid tasusid asutamise kulud. Samuti oli
ruumide kasutamine tasuta. Käidi vastavates asu-
tustes maiusainete maksu kaotamise asjus. Ka E.
toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu korraldas
töölise koosolekuid maiusainete maksu kaotami-
seks. Viimaks kaotati kurikuulus maiusainete maks.
Selleks aitasid kaasa kindlasti mõlemad töölise
ühingud.

Pagaritööstuse öötöö keelu seadus võimaldab vastaval ministril tööliste ja tööandjatega kokkuleppel muuta töö algust üks tund varemaks. Töösturid lootsid asutatud tööliste ühinguks saavutada vastavat kokkulepet, kuna „Tõnismäe mehed“ keeldusid kättevõidetud öörahu loovutamise eest ühe tunni võrra. Kutsuti kokku ülemaaline pagaritöösturite kongress. Kongressi kutse saadeti ka Eesti pagari- ja kondiitritöölise ühingule. Tööliste esindajatenä võtsid kongressist osa J. Niggol, J. Kruusimägi ja Ed. Loot.

Töösturid teatasid kongressil, et tööliste esindajatega on kokkuleppele jõutud ja nüüd võib tööga 1 tund varem alata. Tööliste esindajatega ei arutatud enne kongressi üldse kokkuleppe küsimust, millise asjaolu nad kongressile teatavaks tegid. Muidugi lisasid juurde, et töölised oma öörahu üht tundi ei kingi, kuna see olukorda paremaks ei tee. Sellega lõppes asutatud ühingu sõprus töösturitega. Varsti pärast kongressi kolis ühing V. Pärnu mnt, E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu ruumesse ja liitus paar kuud hiljem eel tähendatud ühinguaga.

Vahepeal kerkis esile uus poliitiline vool, mis lõhkus ametiühinglaste peret. Peakoosoleku otsusel kolis ühing üle Narva mnt. 13 asuvasse Läti seltsi ruumesse, et sellega „erapooletust“ näidata.

E. Raudteeföölise Ühisus 10-aastane.

J. Normann.

Raudteelased endi majandusliku heaolu ja õigusliku korra kaitseks asutasid 1919. aastal hästikorraldatud kutseühingu — „Raudteelaste Liidu“. Viimane jagunes kutsealade järgi sektioonidesse. Nagu organisatsioonide elus tihti juhtub, pääsevad vahel vastutustundetud isikud organisatsioonide juhtimisele. See oli põhjuseks ka Raudteelaste Liidu sulgemisele. Tagant järele need ringkonnad süüdistasid teisi tööliste tegelasi ja töölisi Raudteelaste Liidu kinnipanemises.

Peale Raudteelaste Liidu sulgemist puudus raudteelastel kutseühinguline side. Tolleaegsed raudteevalitsuse kõrgemad ametnikud said aru, et organiseerimata raudteelaskonnaga on raske raudteearandust arendada eeskujuliseks. Raudteevalitsuse juhtivate ametnikkude juhtnööride järgi hakati organiseerima omapäraseid, ülemusele sõnakuulelikke kutseühinguid. Kogu organiseerimise kestes hoiti eemale raudtee töökodade töolistest. Oldi arvamisel, et töökodades töötajad ei olegi raudteelased. Jälgides ülemuse poolt organiseeritud kutseühingute tegevust, selgus, et see ei seadnud neis otseseid kutseühingute ülesandeid esiplaanile.

Igapäevane muutusteta elu viis raudteelaskonna lõppeks arvamiselle, et ülemuse näpunäidete kohaselt tegutsevad kutseühingud ei suuda täita nende peale pandud lootusi raudteelaskonna olukorra parandamiseks. Raudteelased võtsid seepärast omaks vabade kutseühingute põhimõtteid, et otsustada iseseisvalt oma päevaküsimusi. Ülemuse näpunäite järgi organiseeritud kirju koosseisuga kutseühingud olid liigagi nõrgad ja hellad omade ülesannete täitmisel. Näib, et tegeliku elu vajadus

Vapside liikumine lämmatati. Ühing kolis tagasi oma endisse ruumi. Töölised olid pettunud ega uskunud ametiühingu loosungisse, mistõttu oli organiseerimistöö väga raske. Lõpuks suudeti tööliste siiski selgeks teha ametiühingu mõiste.

Peale 4. üleriiklikku töölisvanemate konverentsi, mis peeti 9. veebr. 1936. a., võttis organiseerimistöö hoogu. Mõeldud aastal tõusis liikmete arv senise 125 pealt 493 peale. Nüüd kuuluvad ühinguks peale pagari- ja leivatöölise ka teiste töölade töölised. Ametialade järgi on ellu kutsutud vastavad osakonnad, mis töötavad iseseisvalt oma juhatustega. Praegu tegutsevad ühingu pagari-, kondiitri-, leivatöölise, väljavedajate ja šokolaadi-, kompvekining biskviditöölise osakonnad. Suhted töösturite ühingute ja tööliste ühingu vahel on normaalsed. Vastavate asutustega on püütud võimalikult sõbralikke vahekordi pidada. Selleks on kaasa aidanud juhtivate tegelaste käitumine, kes ühingu tegevust juhtinud järjekindlalt mitu aastat.

20-aastase tegevuse kestes on lõpuks leitud tee, mida mööda sammume koos eesmärgi poole. Nüüd vast võime oma tööolusid ja palgatingimusi kutseühingu kaudu parandama hakata ja seda täie õigusega, sest oleme jõudnud „lapseast“ välja ja saanud „täisealiseks“

sundis raudteelasi oma kutseühinguid ümber organiseerima.

Raudteetehaste ja depoo tööliste kutseühingu organiseerimine viibis mitmel põhjusel. Tuli jälgida ülemuse soovikohaselt ellukutsutud kutseühingute arenemiskäiku ja meeolusid, mis valitsesid tööliste seas hulgaliste ametiühingute sulgemise tagajärjel.

E. Raudteetöölise ühingu asutajad püüsid põhikirja koostamisel neid vigu ja puudusi parandada, mis teiste kutseühingute organiseerimisel ja tegutsemisel olid ilmsiks tulnud. Raudtee käitised on levinud üle riigi, mistõttu tuli arvestada kohapealseid olusid. Viimaks saabus põhikiri nii omapärane ja keeruline, et selle registreerimise ametiasutustes tuli ette tõsisid raskusi. Põhikirja registreerimine läikati tagasi rahukogu kui ka siseministeriumi poolt. Asutajad olid sunnitud põhikirja registreerima lihtühingu põhikirjana, mille ka siseministri poolt registreeriti 2. aprillil 1927. a.

Kohe esimesel peakoosolekul muudeti põhikiri vastavalt elunõuetele. Muutminegi ei läinud libedasti. Muudatuste protseduur ulatus kahel korral Riigikohtuni.

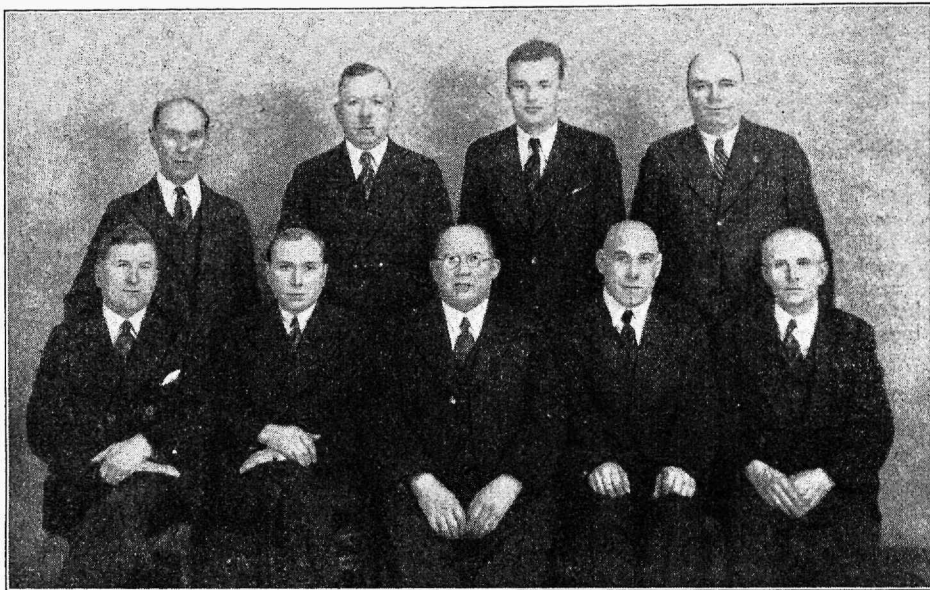
Ühingu tegevuspraktikas ilmnis varsti, et liikmemaks on põhikirjas ette nähtud liiga madal. Väikese liikmemaku tõttu ei ole võimalik ühingul korralikult oma ülesandeid täita. Liikmemaks peaks olema korralikul kutseühingul vähemalt 1% tema üksikliikme kuuteenistusest.

1927. a. 27. aprillil astus tegevusse Eesti Raudteetöölise Ühisus, missugusel päeval asutajad liik-

med J. Normann, J. Kullas (endine O. Brenner), E. Perdi ja E. Veber hakkasid vastu võtma liikmeid. Moodustati ajutine juhatus: J. Normann — esimees, J. Kullas — kirjatöimetaja, V. Kallau — laekur, E. Veber ja Koppel. Kutsuti ellu usaldusmeeste võrk. Juhatusel aitas tõhusalt kaasa organiseerimistöös endine raudteelane, Riigikogu liige B. Eilmann. Asutati osakondi Tallinna, Valka, Mõisakülla, Keila, Narva, Sondasse ja Tapale. Esimese aasta organiseerimistöo tulemused olid rahuldavad.

Ühing seadis organiseerimise töö kõrval esimeheks ülesandeks palga- ja töötingimuste parandamise. Kriisi aastail viidi teistes riigi- ja erakäitistes palkade ja teenistuste kärpimised läbi, ühingu tegelastel läks korda raudteekäitistes suuremaid palgakärpimisi ära hoida.

Asutatud osakonnad püsivad kõik peale Keila osakonna, mis läks hingusele selle tõttu, et juhatusse sattus vastutustundeta noormees, kes pettus mõne kuuga ühingu tööst ja hakkas korraga vastukihutustööd tegema.



E. Raudteetööliste ühisuse juhatus 1936.—37. a.

Istuvad vasakult paremale: V. Kriuks (kirjatöimetaja abi), J. Nurmistu (kirjatöimetaja), J. Normann (esimees), A. Püks (laekur), A. Ligema (revisjonikomisjoni esimees); seisavad vasakult paremale: E. Tammistu (kirjatöimetaja), A. Villemsoo (revisjonikomisjoni liige), V. Olvik (esimehe abi), V. Kallau (laekuri abi).

Raudtee on riiklik käitis, kõik töölisesse puutuvad palga- ja sotsiaallolud korraldatakse seaduste ja määrustega. Ühingu tegelased on kõigil juhtudel jälginud töölisesse puutuvate seaduste ja määruste väljatöötamist ja nende muutmisi. On esitatud vastavaid ettepanekuid ja seistud raudteetöölise olukorra parandamise eest väljas niivõrd, mille võrra olud seda vähegi on võimaldanud. Ühing on oma esindaja kaudu osa võtnud paljudest komisjonide tööd, kus on arutusel olnud tööliste ellu puutuvaid küsimusi.

Ühing on ühtlasi teinud ka vabaharidustööd tööliste kultuurilise tasapinna tõstmiseks vastava kirjanduse levitamise, loengute ja kõnekoosolekute korraldamisega. Tallinna ja Valga osakonnad on tellinud kõigile liikmetele „Töölise Hääle“ ja lugemiseks käest-kätte teisi kutseajakirju.

Ühingu tegevuse algpäevil oli suureks takistuseks ruumide puudus. Peaaegu igal osakonnal tuli ühingu organiseerimise ja muus ühingu asjaajamise puutuvais asjus kirju kirjutada põvel.

Valgas ja Tallinnas on ühingu tegelaste algatusel ja kaasabil raudteevalitsuse poolt ehitatud korralikud raudteelaste kodud. Ühingu esindajad

võtavad aktiivselt osa raudteelaste kodude juhtimisest ja sisustamisest. Ka teistes kohtades on ruumide küsimus lahendatud.

Sonda osakond asutas keelpillide orkestri ja raamatukogu liikmetele kasutamiseks. Tapaa osakond on korraldanud teeõhtuid ja pidusid; sissetulekuist asutati raamatukogu ja organiseeritakse muusikaringi Tallinna ja Valga osakonnad asutasid spordiringid ja on muretsenud mitmesuguseid sportimise vahendeid. Osakonnad on korraldanud loenguid, pidusid, laste jõulupuid jne.

Vapside liikumise ajal tuli ühingu tegelastel ja liikmeskonnal leppida ähvardustega ja mitmesuguste mõjutustega. Liikmeskond jäi truuks maksivatele vabakutseühingulistele töökspidamistele.

Ühing on toetanud ka teiste tööliste palgavoitlust aineliselt ja moraalselt.

Ühingu juhatus on juhtinud raudteekäitiste töölisvanemate valimisi. Vanemateks on valitud ühingu liikmed.

Ühing on aktiivselt kaasa töötanud oma esindaja kaudu E. Töölisühingute Keskliidu juhatuses algusest saadik ning otsustas ka valitsuse poolt

määratud juhatuse tööst osa võtta seni, kuni on võimalik teostada ka siin vabakutseühinguline põhimõte. Tööliskoja tegevusele aitab ühing kaasa, et oleks võimalik täita tema suuri ülesandeid.

Liikmemaks on kuus 25 sendist kuni 60 sendini ja matmise toetuse maks 15 senti. Liikmetele

on toetusi antud ühingu kassast 142 juhul, kokku 7152 krooni.

Praegusse juhatusse kuuluvad: J. Norman, esimees, J. Nurmistu, kirjatöömaja, A. Puks, laekur, V. Olvik, esimehe abi, V. Kiuks, E. Tammistu, kirjatöömaja abid ja V. Kallia laekuri abi.

E. Raudteetööliste Ühise liikmete arvuline seis 1927. a. — 1936. a.

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Liikmeid juurde tulnud . . .	365	190	121	171	78	85	55	91	90	142
Liikmeid lahkunud . . .	5	151	55	104	70	54	19	46	36	43
Liikmeid aasta lõpul . . .	360	403	462	525	533	564	590	575	629	728

Noorte kaifseks. *)

R. H. Palm.

„Töölise Hääles“ nr. 2 k. a. J. Norman oma kirjutises „Kutseühingud ja Tööliskoda“ avaldab muuhulgas mõtteid, millega tegeliku töölise ja kutseühingu juhtimisel tegutsenud isikuna ei saa kuidagi nõustuda.

Jättes kõrvale osa J. N. kirjutises avaldatud mõtteid ja küsimusi, millest küll mõnedki tunduvad vaieldavana ja liig kitsapiirilisest seisukohast käsitatuna, tahaksin puudutada peamiselt väidet, millega J. N. teeb kitsarinalise, alahindava ja sealjuures kategoorilise otsuse nooremate inimeste tegevuse kohta töölisorganisatsioonide juhtimises. Nimelt peab ta Eesti kutseühingute peamiseks paheks ja õnnetuseks asjaolu, et neis on juhtima pääsnud tihti nooremad inimesed ja soovitab viimaseid ühingutes sallida vaid n. ü. õpilastena, kes õppigu vanematelt käsitama praktilisi küsimusi.

Käsitades küsimust samades piirides kui J. N., kes teeb oma otsuse, vaadeldes möödunud ja praegust aega ja suunates pilgu edasigi, katsume seda teha veidi objektiivsemalt ja kaugemale ulatuva pilguga.

Vaadeldes möödunud aegu, peame märkima, et paljudel juhtudel, kus Eesti töökond või selle üksikud liikmed on teinud suurt tööd ja tegusid nii enda kui kogu rahva nimel, on algatajateks ja aktiivsemateks olnud just nooremad mehed. Tihti küll väheste kogemustega ja ebapraktilise meelega, kuid need omadused on tunda andnud hiljem, mitte niivõrd kahjulikena üldistele ettevõtetele ja asjadele, kui just neile meestele endile.

Sellistel juhtudel kahtlemata on paljud vanematest tegelastest osutanud palju rohkem praktilist meelt, taipu ja „tasakaalu“, osates hädaohtlikel silmapilgel nooremaid tegelasi n. ü. päidpidi tulle lükata, et siis alles olukorra väljakujunemise järgi oma lõplik otsus teha ja suund võtta. Märgin siinkohal, et olen siiski kaugel sellest, teha kõigi vanemate tegelaste üle selline kategooriline otsus, nagu teeb J. N. nooremate kohta, kuid et eel-

poolõeldu paljudegi vanemate töolistegelaste kohta paika peab, on tõsiasi.

Tulles nüüd käesoleva aja juure, märgin kõigepealt lihtsat, kuid kahjuks J. N-le nähtavasti teadmatut tõsiasja, et viimasel ajal mitmedki kutseühingud nooremate tegelaste juhtima pääsedes on jõudnud seninägematute saavutusteni, seda muidugi vaadatuna tööliskonna vaatekohalt.

Edasi näeme, et paljudel juhtudel vanemate tegelaste iigse „ettevaatlikkuse, tasakaalukuse ja mõdukuse“ tõttu on vast rohkem tarvilikku tegemata jäetud, kui nooremate liigse ruttamise ja agaruse tõttu n. ü. lõhki aetud.

Jälgides paari aasta eest alanud palgavõitluse käiku on asjale lähemalseisnutel tihti olnud võimalus näha, kuidas mõnelgi korral, olles võidukas seisus, töölised on teinud oma nõudmistes liig suuri järeleandmisi n. n. vanemate ja tasakaalukamate tegelaste nõuandel. Ja tagajärg? Enne kui on saadud reaalselt kasutada uusi positsioone, teenida vähegi aega mõne protsendi võrra kerkinud tasu, enne on elukallidus kerkinud mõnikümme protsenti, möödudes igasugusest palgatõusust. Palgavõitluste ajal kuulsime tihti „häid“ nõuandeid: „ärge hakake liig vara pihta palgatõstmise aktsiooniga. Laske töösturid kasutada konjunktuuri tõusu tööstuste laiendamiseks, millega kaob tööpuudus. Siis on alles aeg alata palgatõstmisega, veel enam — siis tõusevad palgad isegi.“

Mida näeme nüüd? Enne veel kui see aeg on jõudnud kätte, tahetakse sisse tuua välis-töölisi. Meie senised seisukohadki löövad kõikumata, rääkimata uute saavutamistest mingisuguse ootamise ja lootmisega kellegi südame-tunnistusele.

Mis puutub välismaade am.-ühingute ees-

*) Ilmub mõttevahetuse korras nagu J. Normanigi kirjutis „Kutseühingud ja Tööliskoda“ eelmises „Töölise Hääles“.

„Töölise Hääle“ toim.

kujudesse, siis peab ütleva, et nendega võrreldes, pidada Eesti tööliiskonda ja tema tegusid liig radikaalseteks on päris vähiklik mõte.

Iga suur töö nõuab ohvreid ja enesesalga-

mist neilt, kes seda teevad tööpoolest ideeliselt. Selliseid ennastohverdavaid töömehi aga on alati leidunud peamiselt noorte hulgas. Ehkki nad mõnelgi juhul on toonud asjatuid ohvreid, seda siis aga peamiselt eneste arvel.

Juriidiline nõuanne.

Toimetaja E. Töölisühingute Keskliidu juriidilise büroo juhataja v. adv. abi A. Küng (Tallinn, Vanaturg nr. 1, tel. 436-25. Büroo avatud igal pööpäeval kella 9—10 ja 16—18).

Käesolevast numbrist alates „Tööliste Hääle“ avab juriidilise nõuandenurga E. Töölisühingute Keskliidu juriidilise büroo juhataja v. adv. abi A. Küngi toimetusel. Nõuandenurgas tuuakse järjekindlalt vastuseid tööõigusesse puutuvate üldisema tähtsusega küsimuste kohta.

„Tööliste Hääle“ toimetust palub kõiki, kes tahaksid selgust mõningates tööõigusesse puutuvates juriidilistes küsimustes, saata need küsimused „Tööliste Hääle“ toimetusele (Pärnu mnt. 41—5; Tallinn). Kui küsimused on üldisema tähtsusega, siis avaldatakse nende kohta vastused kohe esimesel võimalusel.

Ühtlasi olgu juhitud E. Töölisühingute Keskliitu kuuluvate ametiühingute liikmete tähelepanu võimalusele saada juriidilist abi igasugustes küsimustes ka kirjateel. Vastav kiri nõuküsimusega adresseeritagu otseselt juriidilise büroo juhataja nimele (vann. adv. abi A. Küng, Tallinn, Vanaturg 1), lisades juure 1 krooni väärtuses post- või tempelmarke. Kirjalik vastus saadetakse nõuküsimisele hiljemalt ühe nädala jooksul, arvates kirja kättesaamisest juriidilise büroo juhataja poolt. Küretel juhtudel saadetakse vastus kohe.

„Tööliste Hääle“ toim.

Ületundide tasu.

Küsimus: Kas tööline võib nõuda ületundide eest tasu, vaatamata sellele, et tööandjaga ületundide eest tasu saamiseks pole erikokkulepet sõlmitud?

Vastus: Ületunnitööde eest tuleb tööandjal igal juhul töölisele tasu maksta, vaatamata sellele, kas selle kohta erikokkulepe olemas või mitte. Tööandjat, kes töölistele ületundide eest ei maksnud tasu vähemalt 50% rohkem kui harilikku tööde eest, võidakse isegi kriminaalkorras karistada (Kr. S. § 351₁).

Küsimus: Kas tehtud ületundide arvu võib tõendada tunnistajate abil sel juhul, kui ületunnitöö pole sisse kantud palgaraamatusse?

Vastus: Asjaolu, et palgaraamatusse, seadust rikkudes, pole kantud ületunde, ei saa töölisele kahjuks ja tööandjale kasuks tõlgendada, vaid sel juhul on töölisel õigus ületundide arvu tunnistajate läbi kindlaks teha.

E. Töölisühingute Keskliit müüb alandatud hinnaga järgmisi ametiühingulisi ja tööõiguslikke küsimusi käsitavaid raamatuid:

1) «Töökaitse seadused ja määrused seletustega», koostanud Kohtu- ja Siseministeeriumi nõunik J. Klesment. E. Töölisühingute Keskliidu väljaanne, Tallinn, 1932. a. 144 lk. — Alandatud hind 25 senti, ostes vähemalt 10 eksemplari kohemaksetavas rahas — 15 s. eksemplar. Raamatuga antakse kaasa vahepeal muudetud seaduste ja määruste loetelu.

2) *Sigrid Hansson* «Rootsi ametiühinguline liikumine», tõlkinud E. Joonas. Tööliste kirjastuse ühisuse väljaanne, Tallinnas 1930. a. 48 lehekülge. — Alandatud hind 10 senti.

3) *E. Joonas* «Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid». Ametiühingulase käsiraamat. E. Töölisühingute Keskliidu kirjastus, Tallinnas 1927. a. 128 lehekülge. — Alandatud h. 10 s.

4) *Aug. Gustavson* «Vanaduse-, invalidsuse- ja järeljäänute kindlustus». E. Töölisühingute Keskliidu väljaanne, 1934. a. 32 lehekülge. — Alandatud hind 5 senti.

Raamatud on saadaval E. Töölisühingute Keskliidu büroos, Tallinnas Pärnu mnt. 41—5. Raamatuid võib tellida ka kirjateel, saates raamatu hinna postmarkides. Sel juhul tuleb saatekuludeks iga raamatu kohta juurde lisada 5 s. eest postmarke.

K ü s i m u s: Kas võib ületundide eest tasu nõuda pärast töölt vallandamist, kuigi tööle oleku ajal pole ületundide eest tasu nõutud?

V a s t u s: Võib. Kuigi tööline tööl olles ei julgenud ületundide eest tasu nõuda vallandamise kartusel, ei järgne veel sellele, et tööline vastavast tasust ära oleks öelnud ja seda hiljem — aegumistähtaja vältel — nõuda ei saaks. See on maksev aga ainult sel juhul, kui tööline nõudis tasu ületundide eest lõpparve saamisel (töölt lahkumisel) ning tööandjale mingit allkirja ei annud, et tal enam mingeid nõudmisi tööandja vastu pole. On aga tööline töölt lahkumisel annud sellise allkirja, siis hiljem ületundide eest enam tasu nõuda ei saa.

A. Kg.

Töölisvanema kandidaadi vallandamine.

K ü s i m u s: Kas vabrikuvallitsus võib tööliste üldkogu poolt ülesseatud töölisvanema kandidaadi vallandada enne töölisvanema valimisi?

V a s t u s: Võib. Tööstusliikude kaitiste tööiskonna asutiste seadus võtab kaitse alla ainult töölisnõukogu liikmed, töölisvanemad ja valimiskomisjoni liikmed kuni nende ülesannete teostamiseni, kuna töölisvanema ja töölisnõukogu liikmete kandidaatide kohta, olgu siis need üles seatud tööliste üldkogu poolt või hiljem kirjalikult, ei ole ette nähtud mingisugust kaitset. Järelikult: kunj valimiseni võib tööandja töölisvanema või töölisnõukogu liikmete kandidaate vallandada Tööliste töölepingu sea-

duses ettenähtud alustel. Töölisvanema ja töölisnõukogu liikmete kandidaatide kaitse huvides on sellepärast soovitatav, et töönaolised kandidaadid valitakse ühtlasi ka valimiskomisjoni. Viimase liikmete arv pole ka piiratud. Tööstusliikude kaitiste tööiskonna asutiste seadus igatahes võimaldab ühedel ja samadel töölistel olla töölisvanema või töölisnõukogu liikme kandidaadiks ja nende valimisi korraldava komisjoni liikmeks.

A. Kls.

Põhipalk.

K ü s i m u s: Mida tuleb mõista Töölise palgaraamatus ettenähtud (punkt h) „Tükitöö korral tagatud põhipalga“ all?

V a s t u s: Tööliste töölepingu seadus ja selle alusel antud Töölise palgaraamatu määrus ei määritle lähemalt tükitöö korral tagatud põhipalga mõistet. Tegelikult tuleb aga selle all mõista — nagu see oli ka sotsiaalministeeriumi seisukoht nimetatud määruse andmisel — tükitöö alusel töötavale töölisle igal juhul kindlustatud palka. Nii on tükitööline, kelle palgaraamatuse on sisse kantud põhipalk, igal juhul õigustatud saama vähemalt selle põhipalga, s. t. kui ta tükitööga teenib vähem kui põhipalk, tuleb talle ikka välja maksta palgaraamatuse kantud põhipalk. Põhipalga suurus oleneb aga täiesti tööandja ja tööliste omavahelisest kokkuleppest, samuti ka see, kas põhipalka üldse töölepingusse sisse võetakse või mitte.

A. Kls.

Ringvaade.

Uus seadus töötülide lahendamiseks.

Vabariigi valitsuse koosolekul 5. märtsil k. a. vaadati läbi ja antakse riigivanema dekreedina uus töötülide lahendamise seadus.

Nagu ajakirjandusele antud informatsiooni selgub, ei too uus seadus kuigi suuri muudatusi töötülide lahendamise senisesse protseduuri.

Uue seaduse järgi on streikimine lubatud ainult põhjusel, mille sihiks on streikijate eneste töötasude ja tööolude parandamine. Sellega on keelatud kõik mittemajanduslikud streigid, n. poliitilised ja kaastunde-streigid. Avaliku julgeoleku huvides on streik keelatud riigi- ja omavalitsusasutistes, samuti ka neis riigi kaitistes, kus valmistatakse riigikaitse võitlusvahendeid või muud varustust, ning kaitistes, mis seoses liiklemisega raudteel, omnibustel või kindlatel liinidel liikuvate laevadega või posti-telegraafitelefoni sidepidamise teostamisega. Peale selle on ette nähtud streigi keeld veel leivatehastes, linnade valgustamist teostavates elektrijaamad ja gaasivabrikutes, veevärkides ning riigiktrükikojas.

Uus seadus muudab ka töötüli mõistet. Senise seaduse järgi loeti nimelt töötülik ainult niisuguseid tööliste ja tööandjate vahel tekkinud arusaamatusi töötasude pärast, kus tööliste nõudmisega kaasas käib ka streigiõigustus. Uue seaduse järgi võivad pooled tööinspeksiooni vahetalitust paluda kõigil juhtudel, kui nad ise ei suuda omavahel kokku leppida. Selle muudatusega võivad ka nende kaitiste tööliselised, kus streikimine on keelatud, paluda asja viimist töötülide lahendamise komisjoni.

Üksikasjalise ülevaate uuest töötülide lahendamise seadusest toome „Tööliste Hääle“ järgmises numbris.

Kiirustatagu kutseühingute seaduse väljatöötamisega!

E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse koosolekul 3. märtsil k. a. otsustati pöörata sotsiaalministri ja võimaluse korral ka riigivanema poole, nõudes kutseühingute seaduse väljatöötamise kiirustamist, et siis E. Töölisühingute Keskliidus saaks normaalse olukorra ja lule seada. Seni kui pole pandud maksma kut-

seühingute seadus, kuuldavasti igatahes ei antavat luba E. Töölisühingute Kesklidu kongressi kokkukutsumiseks.

5. märtsil 1937. a. esitasid E. Töölisühingute Kesklidu esimees J. V o i m a n ja peasekretär A. K a e l a s sotsiaalministrile alljärgneva märgukirja:

„24. sept. 1936. a. alates juhib E. Töölisühingute Kesklidu ajutine Sisekaitse Ülema poolt määratud ja hiljem juurekoopteerimise teel täiendatud juhatus. Ajutine juhatus peab Sisekaitse Ülema otsuse kohaselt ajama E. Töölisühingute Kesklidu asju kuni kongressil valitud põhikirjapärase juhatus ametisseastumiseni. Nagu aga korduvalt on avaldatud (näit. ka 8. okt. Tallinnas peetud ametiühingute juhtivate tegelaste konverentsil härra Sisekaitse Ülema poolt), ei peeta võimalikuks anda kongressi kokkukutsumiseks luba enne kui on pandud maksma uus kutseühingute seadus. Kuna aga seda uut kutseühingute seadust veel maksma pole pandud, siis ei ole ka E. Töölisühingute Kesklidu ajutisel juhatusel senini olnud võimalik kokku kutsuda kongressi põhikirjapärase juhatus valimiseks. Selline ebamäärane olukord, mis on kestnud juba üle vüe kuu, ei võiks ajutise juhatus arvates enam jätkuda, vaid ametiühingulise töö normaalsele alusele seadmiseks tuleks kokku kutsuda kongress ja valida põhikirjapärane juhatus. Sellel seisukohal asuvad ka rida E. Töölisühingute Kesklidu kuuluvaid ametiühinguid, nõudes kongressi kokkukutsumist (E. Trükitöölise Lüt, Tallinna Sadamatöölise Ametiühing) ja kutseühingute seaduse väljatöötamise kiirustamist (Kaevandustöölise Ühing). Samuti on nõutud kongressi kokkukutsumist ka Tööliskoja poolt korraldatud töölisvanemate koosolekutel.

Neil asjaoludel pöörubki ajutine juhatus käesolevaga Teie poole, härra Minister, soovides, et Teie kiirustaksite lubatud kutseühingute seaduse väljatöötamist ja maksmapanemist, nii et oleks võimalik kokku kutsuda E. Töölisühingute Kesklidu kongress.

Ühes sellega avaldab E. Töölisühingute Kesklidu ajutine juhatus ka soovi, et nimetatud kutseühingute seaduse eelnõu saadetakse seisukohavõtmiseks E. Töölisühingute Kesklidule kui töövõtjate kutseühingute keskorganisatsioonile.“

Eelnõu kohta, kui see on valminud ja saadatud E. Töölisühingute Kesklidule seisukohavõtmiseks, kavatseb kesklit küsida kõikide ametiühingute arvamist, saates neile eelnõu tutvumiseks. Alles peale ametiühingute arvamiste saabumist võtaks kesklit ise nende alusel oma seisukoha.

Ettevõtjatele kodustöötavad käsitöölised Tööliskoja alla.

Tartu Nahatöölise Ühisus kirjutab E. Töölisühingute Kesklidule järgmist:

„Tartu Nahatöölise Ühisuse liikmeskonnas valitseb rõhutatud meeleolu kodadesse mitteõiglase kuuuvuse pärast, sest käsitöölised, töötades oma kodus tööandjale, on samased töölised kui tööstustöölised, on aga siiski arvatud käsitöökajade alla, kuhu peaksid kuuluma iseseisvad käsitöötajad, aga mitte töölised. Tööandjate maksudest kõrvalehoidmise pärast on käsitöölised sunnitud töötama oma kodus ja selle tagajärjel on neid arvatud tööliskoja ase-

mel käsitöökajade alla ühes samade tööandjatega, kellele nad töötavad ja kellel tihti on kuni 20 töölise, nagu ühel käsitöökotta valitud ettevõtjal Tartus. Loomulik on, et sarnasel kujul pole töölistel, keda arvatud käsitöökajade alla, sealt olukorra paranemist loota.

Vabariigi Valitsuse poolt on mitmel korral tähendatud, et tööliskoda sellisel kujul on ajutine ja seda täiendatakse. Sellepärast peab Tartu Nahatöölise Ühisus tarvilikuks esimeses järjekorras täiendada tööliskoda selles osas, et käsitöölised, kes töötavad tööandjale kindla tasu eest, saaks käsitöökajade alt arvatud tööliskoja alla, sest nad on samad töölised kui tööstustöölised ja pole otstarbekohane neid lahutada teistest töölistest.“

Toetades eeltoodud seisukohti, esitas E. Töölisühingute Kesklit need 9. märtsil k. a. sotsiaalministeeriumile ja tegi ühtlasi teatavaks ka Tööliskojale.

Käitiste aastane tegevus.

Eestis oli tänavusel aastavahetusel tööinspektsiooni järelevalve all olevaid käitisi 5759. Tööinspektorite poolt tehti möödunud aasta jooksul revideerimiskäike 4272, revideerides 3409 käitist, kusjuures seaduserikkumisi möödunud aasta jooksul avastati 7749; neist tehti märkusi 5538 juhul ning koostati 2211 protokollid.

Streigijuhatumeid tööstustes oli möödunud aasta kestel 50, kusjuures kõigist streikidest ühtekokku võttis osa 2507 töölise.

Käitistes töötas aastavahetusel kokku 60.932 töölise, neist mehi 41.371, naisi 19.561. Ametnikke oli 5987.

Tööpakkumisi 659, töötuid ja töövõtjaid — 2064.

Registreeritud töötute arv kõigis tööbörsides kokku oli 1. märtsiks 951, neist 299 meest ja 652 naist. Aasta tagasi samal ajal oli registreeritud töötute arv 857.

Vahetalituse alal registreeritud töövõtjate arv kõigis tööbörsides kokku oli k. a. 1. märtsiks 1.113, neist 721 meest ja 392 naist. Aasta tagasi samal ajal oli registreeritud töövõtjate arv 1.244.

15. veebruarist 1. märtsini s. a. oli tööbörsides registreeritud tööpakkumisi 1.403. Sama aja jooksul rahuldati tööbörside kaudu 744 tööjõu nõudmist ning 1. märtsil s. a. oli tööbörsides vabade kohtade arv 659, nendest 66 nõudmist naistöölise peale ja 593 nõudmist meestöölise peale.

Avalikkudel ja talvistel töödel oli tööl 1. märtsil s. a. mees- ja naistöölise kokku 1.030.

Töösturkonnas klassiteadvus juurdumas.

„Kaubandus-Tööstuskajade Teataja“ nr. 5, 1. märtsil 1937. a. kirjutab pealkirja all „Töösturkond organisatsioonide“ järgmist:

„Möödunud aasta suvest peale liikvele pääsnud töösturkonna organiseerumine kutsealade järgi on poole aasta jooksul teinud märkimisväärseid edusamme. Ühtlasi on see ka tõenduseks, et meie töösturkonnas on üha juurdumas klassiteadvus ja tahetakse ise ning ühises arusaamises oma käekäigu määramises ja maa üldtööstuslikus arengus kaasa rääkida.

Suvest peale on üleriikliku Tekstiiltöösturite Ühingu ja Üleriikliku Maiusainete Töösturite Ühingu kõrval astunud tegevusse veel Eesti Keemiatöösturite Ühing. Tekkimas on Savitöösturite Ühing ning Üleriiklik Jalaõude-töösturite Ühing. Kui veel arvestada kutsealalistest organisatsioonidest Eesti Trükitöösturite Ühingu, Eesti Metsatöösturite Ühingu j. m. t., selgub, et terve rida meie kandvaimaid tööstusharusid on juba ületanud organiseerumise esimese astme — luues iseseisva kutseühingu. Jääb veel soovida, et meie väljapaistvaimaid tööstusharudest metalli-, paberi- ja tselluloosi-, põlevkivi- ning nahatööstused peatselt oma kutsealalise isetegevuse korraldamiseks astuksid samme.“

E. Töölisühingute Keskliit nõuab Tallinna Töölismaja ehitamise kiirustamist.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 3. märtsil k. a. otsustati pöörata vastava märgukirjaga sotsiaalministri ja võimaluse korral ka riigivanema poole, nõudes Tallinna Töölismaja ehitamise algamist. Valitsuse esindajad on nimelt korduvalt lubanud, et Tallinna ehitatakse ajakohane töölismaja, kus leiaksid ruumi kõik töölisorganisatsioonid. Kuna nüüd aga sellest kavatsusest ja lubadusest enam midagi pole kuulda, siis otsustaski E. Töölisühingute Keskliit nõuda töölismaja ehitamise kiirustamist.

5. märtsil 1937. a. esitasid E. Töölisühingute Keskliidu esimees J. V o i m a n ja peasekretär A. K a e l a s sotsiaalministrile alljärgneva märgukirja: „Kui Sisekaitse Ülema poolt tagandati E. Töölisühingute Keskliidu juhatus ja asendati see ajutise juhatusega, siis sel puhul ajakirjandusele antud juuaajamises tähendas Sisekaitse Ülem, et Tallinnas tuleb lähemal ajal ehitamisele Töölismaja, kuhu on tarvis juhtida ka valitsuse kapitali. Sedasama tähendas ka Teie, härra Minister, ametiühingute juhtivate tegelaste konverentsil 8. okt. 1936. a. Tallinnas, märkides, et Riigivanema poolt on päevakorrale võetud Tallinna Töölismaja ehitamise küsimus.

Töölismaja, kus leiaksid ruumi kohapealsed töölisorganisatsioonid ja töölise avalik-õiguslikud kodjad, on Tallinnas hädavajaline. Sellepärast võeti Töölismaja ehitamise kavatsus ka kogu tööliskonna poolt vastu heameelega. Kuna nüüd aga sellest on möödunud juba üle viie kuu ja vahepeal enam midagi pole kuulda olnud Tallinna Töölismaja ehitamisest, siis on tööliskonnas arusaadavalt tekkinud kartus, et selle tervitatava kavatsuse teostamine on kas ajutiselt või päriselt seisma pandud. Kuna aga Tallinnas on hädapärast vaja korralikku töölismaja, siis otsustas E. Töölisühingute Keskliidu juhatus oma koosolekul 3. skp. pöörata Teie poole, härra Minis-

ter, et Te võimaluse korral püüaksite kiirustada Tallinna Töölismaja ehitamise kavatsuse teostamist.“

Töölissöögimajad asutamisel.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 3. märtsil k. a. otsustati asutada Tallinna töölissöögimaju, et nende kaudu pakkuda töölisele odavat ja toitvat einetamisvõimalust. Juhatus hooleks jäeti üksikasjalikkude kavade ja kalkulatsioonide väljatöötamine ning majanduslikkude võimaluste muretsemine söögimajade sisseseadete hankimiseks.

Esialgul on kavatsus katseks asutada üks söögimaja, mille õnnestumise korral asutatakse teistesse rajoonidesse järjest uusi söögimaju juure.

Töötute registreerimine ametiühingute juure.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 3. märtsil k. a. otsustati edaspidi töötute registreerimist korraldada ametiühingute kaudu. Et küsimust põhjalikult läbi kaaluda, selleks pöörati ringkirjaga kõikide ametiühingute poole, et need esitaksid oma seisukohad, kuidas registreerimist läbi viia.

E. Töölisühingute Keskliidu ajutist juhatuset täiendati.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 3. märtsil k. a. otsustati koopteerida juhatusse Põhja Paberi- ja Puupapivabriku töölisvanem ning Keemia- ja Paberitöölise Ametiühingu juhatusliige Orest Lember.

Ka otsustati edaspidi kutsuda igast juhatuses koosolekust sõnaõigusega osa võtma revisjonikomisjoni esimees M. U n t Pärnust.

Tööliskoja tegevusest.

Tööliskoda pöördus Tallinna Rahvaülikoolide Seltsi poole, et Tallinna Rahvaülikooli kavva võetaks edaspidi ka kursus tööõiguse alalt, mis oleks eriti mõeldud töölisvanemaile. Tallinna Rahvaülikooli Selts asus selles küsimuses põhimõtteliselt jaatavale seisukohale. Kursust suudetakse tegelikult korraldada aga alles eeloleval sügisel. Enne seda võetakse aga Rahvaülikooli kavva üksikuid loenguid tööõiguse alalt.

Tööliskoda pöördus Riigi Ringhäälingu poole, et võetaks ringhäälingu kavva loenguid tööliskonda puutuvate küsimuste alalt. Sellekohase soovj avaldas ka E. Töölisühingute Keskliit. Ringhääling asus selles küsimuses jaatavale seisukohale.

*

Tööliskoda esitas sotsiaalministrile märgukirja, et täiendataks kriminaalseadustikku järgmise paragrafi:

„Käitise valdajat või vastutavat juhatajat, kes süüdi selles, et ta ähvardas vallandada või vallandas töölise põhjusel, et viimane nõudis temaga sõlmitud töölepingu või kehtiva töökaitse seaduse eeskirjade täitmist, karista-

takse arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle 1000 krooni.“

Kuna tööandjad sunnivad sageli töölisi loobuma nende õigustatud ja seaduslikest nõudeist töökaitse seaduste rikkumise kõrvaldamiseks ja töölepingu tingimuste täitmiseks vallandamise ähvardusel, siis on tarvilik see täiendus kriminaalseadustikus.

*

Tööliskoda esitas sotsiaalministrile märgukirja, et omavalitsustöölised arvatakse pensioniseaduse alla. Seni kuulusid teatavasti pensioni alla ainult omavalitsusteenijad. Küsimus olla sotsiaalministerruumis kogu ulatuses käsile võetud.

Edasi pöördus koda märgukirjaga sotsiaalministri poole, et kelnerite jaoks pandaks maksma palgaraamatu erivorm, sest üldine palgaraamatu vorm, mis Tööliste töölepingu seaduse alusel sotsiaalministri poolt maksuma pandi, ei ole vastuvõetav kelneritele. Kuuldavasti laheneb küsimus soovitud suunas.

Sotsiaalministrile esitati märgukiri, milles nõutakse uue palgalise puhkeaja seaduse kiiremas korras rakendamist.

Tööliskoda esitas Vabariigi Valitusele pikema märgukirja elukalliduse tõusu asjus, nõudes võitlemist hinnatõusu vastu tollisoodustuste reguleerimise teel ja kreditorina tööstuses oma mõju maksa panes.

Riigivanemale esitati märgukiri Poola tööliste sissetoomise vastu, nõudes a.-s. „E. Kiviõlle“ väljaantud loa tühistamist ja kaasamõjumist korteriküsimuse lahendamiseks kaevandustes.

Majandusministrile esitati märgukiri tulumaaksumaba summa kõrgendamise asjus, nimelt linnades abielulistel kr. 1200-le ja vallalistel kr. 900-le, maal vastavalt kr. 900-le ja kr. 600-le. See on tarvilik tõusnud elukalliduse pärast.

Tööliskoda esitas Riigi Statistika Keskbüroole ettepaneku, milles avaldatakse soovi palga- ja sotsiaalistatistika täielikumaks väljaarendamiseks.

*

Lisaks varemalt loodud toimkondadele moodustas koja juhatus veel ühistegevustoimkonna, mille ülesandeks on tööliste keskel ühistegevuse mõtte propageerimine ja ühistegevuse liikumise organiseerimine. Toimkonda valiti koja liikmed O. Blouart, A. Kaasik, A. Kiisel, P. Pihlak, N. Tihanova. Toimkonna esimeheks on A. Kiisel ja sekretäriks P. Pihlak.

Sotsiaalpoliitiline toimikond on läbi kaalunud muudatuse ettepanekud Tööstuslike käitiste tööliskonna asutiste seaduse ja Meistrite, õppinud tööliste ning tööstusõpilaste seaduse kohta.

Tallinna töölisanemate toimikond on korraldanud Tallinnas 28. jaan. ja 25. veebr. Tallinna töölisanemate ja valijameeste koosolekul. Esimesel koosolekul kõnelesid koja esimees J. Kurvits koja senisest tegevusest, O. Koplus tööliste esindaja ülesannetest Rahvuskogus ja koja peasekretär J. Rebane koja ettepanekutest Tööstuslik-

kude käitiste tööliskonna asutiste seaduse muutmiseks, teisel koosolekul kõnelesid J. Kurvits koja tegevusest, Tööliskoja esindaja Riigi-majandusnõukogus A. Petrov Poola tööliste sissetoomise kavatsusest, koja nõunik A. Renning tööliste ühistegelise organiseerimise vajadusest, peasekretär J. Rebane tööliste töölepingu seadusest ja L. Johanson sotsiaalkindlustuse küsimusist.

J. Kurvits ja O. Koplus esinesid samade ettekannetega ka 7. veebr. Pärnus, 11. veebr. Tartus ja 14. veebr. Narvas kohalikel töölisanemate ja Tööliskoja valijameeste koosolekutel.

Tööliskoja kokkukutsel toimus 1. veebr. Tallinnas Tallinna metallitööliste töölisanemate ja valijameestest konverents, kus arutati peamiselt sissekannete küsimust uutesse palgaraamatutesse.

*

Tööliskoda esitas oma kandidaatideks E. Panga nõukogusse adv. R. Käspéri Tallinnast, A. Kulleri Sindist ja asemikuks E. Maapanga direktori J. Janssi.

Kokkuleppel Tööliskoja esitas neetsamad kandidaadid ka E. Töölisühingute Kesliit, ainult selle vahega, et asemikuks esitati A. Kuller.

Esti Panga aktsionääride üldkoosolekul valiti tööliskonna esindajaks nõukokku A. Kuller ja asemikuks R. Käspér.

*

Tööliskoja büroos on töö edaspidi jaotatud nii, et peasekretär J. Rebane võtab vastu ainult õhtuti (peale laupäeva) k. 5—7 ja koja nõunik A. Renning igal tööpäeval kella 11—1 päeval. Koja esimees J. Kurvits võtab jutulesooivajaid vastu igal esmaspäeval ja neljapäeval kella 6—7 õhtul.

Maatöölise ja väikemaapidajate koja teateid.

Lisaks Koja täiskogu koosolekul heakskiidetud üldpõhimõtetele viimistles Koda oma seisukohad ühenduses tööliste puuduse küsimuse arutamiseks ja esitas need Riigimajandusnõukogus. Peale selle kaaluti Koja juhatuses tööturu ümberkorraldamise küsimust üksikasjalisemalt, kus leiti, et kõigi olemasolevate tööjõureservide rakendamiseks osutub vajalikuks muuta töövahetalitusasutiste võrk niivõrd tihedaks ja painduvaks süsteemiks, et ta suudaks tungida ka kõige kaugeimatesse piirkondadesse. Selleks tuleks ära kasutada ka valla- ja alevivalitsuste kaasabi, võtta suuremate tööbörside juurde ametisse maaelu dundvaid välisametnikke, kes korraldaksid töövahetalitust kohtadel, luua alatine nõukogu, milline arutaks kõiki põhimõttelise tähtsusega küsimusi ja reguleeriks tööturu üleriigiliselt, võtta ajakohandamisele ja ümberootamisele tööturu seadused ja määrused, korraldada tööjõu alal täpseid uurimusi jne.

Põllutöölise tööturu alal esitati Teedeministerile ja Põllutööstusministeeriumile märgukiri pariteetse komitee sisseseadmise asjus Põllutöökoja tööbüroo juurde.

Sõidusoodustuste nõutamiseks otsustati

pöörduda Põllutöö- ja Teedeministeeriumi poole, et perekonnaga põllutööliste antaks priisõit raudteel nii töökohale kui ka tagasiõidul ja teistele — töökohale sõidul ja teatud tingimustel ka tagasitulekul. Samuti peeti tarvilikuks, et tööliste tasutaks tööandjate poolt sõidukulud ka omnibustel ja laevadel.

Riigimõisade tööliste asjus pöördus Koda esitistega Riigimõisade Valitsuse ja Koolide põllumajapidamise ameti poole, rõhutades neis eriti lasteabiraha maksmise vajadust perekonnaga tööliste, töölepingute revideerimise vajadust naiste töö suhtes, eritasaandmist tööriistade muretsemiseks, lasteadeade asutamise tarvet, palgaolude korraldamist ja tööliiskonna kultuuriliste harrastuste soodustamist ning toetamist.

Metsatööliste alal selgitati pensioni küsimusi tööõnnetuste puhul, kuna uue Pensioni seaduse maksamahalkamisega on kaotanud maksvuse seni kehtinud normid.

Väikemaapidajate alal kiirustas Koda Põllutööministeeriumi, et seal viidak ligemal ajal lõpule väikemaapidamiste eraldustööd, teostataks põhjalik maakorraldus lapitaludes ja jätkataks senist asundustegevust. Järgnevalt kaalus Koda juhatuse kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seaduse eraldamisele kuuluvatele maakohtadele laenuandmise tingimuste muutmise küsimust ja otsustas siin esineda ettepanekuga, et väikekohtadest antakse ehituslaenu ka nendele, millised pole veel kinnistatud, kuid milliste eraldamine on Põllutööministeeriumis juba lõplikult otsustatud.

Samuti koostas Koda büroo juhtnõõrid aiandus ja mesinduse arendamiseks ja premeerimiseks väiketalundites ja esitas need läbivaatamiseks Põllutööministeeriumile ning Aianduse-mesinduse Keskseltsile.

Väiketaludele kannujuurimisastmaste muretsemiseks pöörduti nii suusõnal kui kirjalikult Põllutööministeeriumi ja väikemaapidajatele-hobusmeestele metsavedudel semest suuremal määral teenistuse võimaldamiseks Riigi Metsatööstuse poole.

Kütte- ja eriti turbaküsimuse alal otsustati astuda kontakti Põllutöökoja turbakomiteega ja teiste asutistega, et kindlustada nii maatööliste kui ka väikemaapidajatele odava küttematerjali saamist jõukohaste hindadega.

Juriidilise nõuandetöövõrgu teostamiseks kinnitati Koda usaldusadvokaatideks adv. H. Maandi — Tallinnas, adv. M. Mihkelson — Lihulas, adv. J. Liibus — Tartus ja adv. A. Koshemäkin — Pärnus ja võeti vastu tasutaksid, millistest usaldusadvokaadid kohustuvad pidama kinni nõuande teostamisel. Koda büroos anti veebruarikuu vältel õigusteaduslikku nõu suusõnal 43 korral, valmistati tasuta 111 palvet ja esineti kohtus 3 korral.

Põllumajandusliku nõuande alal viibis Koda nõunik veebruarikuu vältel Vasalemma, Riisipere, Raasiku, Nehatu, Viljandi ümbruse j. m. väikemaapidajate piirkondades. Lisaks sellele anti Koda büroos suusõnal nõu 15 väikemaapidajale.

Valijasmeeste koosolekuid peeti 14. veebru-

ruaril s. a. Rakveres ja 28. veebruaril Viljandis, kus Koda sekretär-eriteadlane A. Vaigo ja nõunik G. Abel kõnelesid tähtsamatest küsimustest maatööliste ja väikemaapidajate huvialadelt. Koosolekul võeti elavalt sõna ja kirjeldati olukorda kohtadel, kus eriti tõsteti esile viletsaid korteriolusid ja rõhutati, et põllutööliste puudust ei ole.

Märtsis korraldab Koda ettekande-koosolekuid ja kursusi Kuremaal, Viljusis, Avinurmes, Saadjärvel, Rāpimas ja neljas kohas Petserimaal.

A. Vaigo.

Töölised palgaolusid korraldamas.

Viimase paari aasta jooksul on elukallidus pidevalt tõusnud. Kuna tööliste palgad kaugeltki sel määral ei ole tõusnud, siis reaalpalka tase on püsivalt langenud.

Tööpuudus on vähenenud, tuhanded töötud on tööle rakendatud, tööliste palga kogusumma üle riigi on tõusnud, kuid üksiku töölise ostujõud on langenud. Kuna ette ei ole näha, et esimesejärgu tarbeainete ja korterite hinnad võiksid langeda, siis on töölised üksikute käitiste viisi asunud oma palgaolude korraldamisele. Pea kõigis suurkäitistes üle riigi on palganõudmisi esitatud ja mõnes kohas kokkuleppe teel juba lahendus leitud. Mõne käitise kohta, kus kokkulepet saavutatud ei ole, on oodata sundotsust.

A.-s. Fr. Krulli käitises tööliste üldkogu võttis vastu nõudmise, mille järgi käitise kõigi töölise palka tuleks tõsta 10%. Seda kõrgendust nõuti sel teel, et väljateenitud palgale saaks juure lisatud 10% elukalliduse lisa. Käitise juhatust teatas, et nemad on valmis töölise palka reguleerima oma äranägemise järgi. Sel kombel on käitise juhatuse palgareguleerimist varemaltki korraldanud ja selle tagajärjel on mõne üksiku tööharu spetside töötasu tõusnud. Kuna aga elukalliduse tõus puudutab kõiki töölisi, siis on praegune nõudmine täiesti ajakohane ja õigustatud. Asja lahendamise anti töötülide lahendamise komisjoni kätte, kus aga kokkulepet ei saavutatud. Asja otsustamine jäi seega komisjoni hooleks. 10. märtsil tegi komisjon otsuse, mille põhjal palka kõrgendati 2,5% võrra.

Põhja Puupapi ja Paberi Vabrik (tselluloose) tööliste üldkogu koosolekul 13. veebruaril, millest osa võttis 350 töölisi, otsustati üksmeelselt käitise juhatusele esitada palganõudmine, mille järgi töölise palk oleks tõusnud tunnitöölistel 6 senti tunnis ja tükitöölistel 10—20%. Nõude mitterahuldamise korral otsustati alustada 1. märtsist tööseisakut.

16. veebruaril käis vanem tööinspektor J. Põlupüü kohapeal palganõude asjus kokkulepet sohitamas, mis jäi aga tagajärjeks, kuigi töölisnõukogu alandas oma nõudmist 6 sendilt 4 sendile päevatööliste ja samuti ka tükitööliste kohta. Asi läks töötülide lahendamise komisjoni otsustada. 26. veebruaril jõuti kokkuleppele, mille põhjal tunnitasu päevatöölistel tõusis 2,5 senti ja tükitöölistel lubati lasta teenida päevapalk 1,5-kordselt.

Türi paberivabriku töölised oma koosolekul 22. veebruaril, millest võttis osa 150 töölise ümber, otsustasid nõuda palgalis 5 senti tunnis. Veel otsustati esineda Vabariigi Valitsuse

ees nõudmisega, et elukalliduse tõusu saaks tõkestatud ja tolle mõne esmajärgulise tähtsusega toiduaine, nagu suhkrud, pealt alandatud. 3. jaoskonna tööspektori vahetlitsel jõuti käitise juhatussega kokkuleppele, mille järgi tööliste palka tõsteti 2 senti tunnis. Nimetatud kokkulepe maksab kuni 1. jaanuarini 1938. a.

Sindi vabriku töölinõukogu, pärast seda, kui tööliste üldkogu koosolekul kvoorumipuudusel nurjusid, esitas käitise juhatussele palgakõrgenduse nõudmise. Sellele nõudmisele sai töölinõukogu üllatava vastuse. Nimelt käitise juhatus teatas, et põlgandmise põhjendus, nagu oleks elukallidus tõusnud, ei pea paika. Viimase paari aasta jooksul ei olla üldse mingit elukalliduse tõusu märgata ja pealegi ei olla tööliste poolt teistes käitistes palgakõrgenduse nõudmisi esitatud. Vaatamata neile väidetele on käitise juhatus siiski nõus alustama läbiraakimisi üksikute jaoskondade palga üle, välja arvatud remont- ja ehitusjaoskonnad. Kuidas läbiraakimised arenevad, kuuleme teine kord.

Riigi sadamatehaste töölinõukogu esitasid töötasude kõrgendamise nõude, millega töölinõukogu soovisid 15% palgalisa. Kuna kokkulepet ei saavutatud, anti asja otsustamine töötajate lahendamise komisjoni, kus tehti otsus, mille põhjal palka kõrgendati 3,5% võrra.

Volta käitise töölinõukogu esitasid palkade kõrgendamise nõude, tõsta töötasu 20% võrra. Kuna tööliste poolt tööseisaku ähvardust ei olnud, siis arenesid läbiraakimised koheselt teel. Läbiraakimiste tulemusena paranesid tükitöö hinnad.

A.-s. V. Tofferi töölinõukogu pidasid 28. veebruaril üldkogu koosoleku, millest võttis osa üle 100 töölinõukogu. Kuna käitises töötab ligi 300 töölist, siis kvoorumipuudusel ei saanud koosolek siduvaid otsuseid teha. Töölinõukogu poolt esitatud palgakõrgenduse nõudmised, mis võrdlemisi tagasihoidlikud, nähes ette tunnitasu kõrgendust 2 senti ja tükitöö 5% võrra, täiendati koosoleku poolt mõnes osas. Ühel häälel heakskiidetud tariifid esitati käitise juhatussele. Juhatus lubas nõudmised kaalumisele võtta ja lähemal ajal töölinõukogule oma seisukoha teatada.

U.-ü. „Kuduri“ tööliste üldkogu koosoleku poolt peeti tarvilikuks käitise juhatussega sõlmida kollektiivleping ja nõuda palgakõrgendust tunnitöö alal 20% ning kindlustada praegused tükitöö normid.

Vabriku juhatus teatas, et tööliste ettepanekud mõnede vähemate muudatustega on temale vastu võetavad ja on oodata, et tööliste nõudmised leiavad kinnitamist.

Riigi Metsatööstuse Tallinna lauatehase töölinõukogu esinesid palgakõrgenduse nõudmisega, mis enamikus rahuldati ja mille tagajärjel tõusis nii tunni kui tükitöötasu.

A.-s. Johanson paberivabriku töölinõukogu soovisid 15%-list palgakõrgendust, s. o. 4 senti tunnis. Kokkuleppel saadi juure 2 senti tunnis.

A.-s. Siegeli töölinõukogu poolt esitati töötasu tõstmise nõudmine. Tööliste nõudmine on praegu käitise juhatuses kaalumisel.

Palgakõrgenduse nõudmisega on esinenud a.-s. Rotermani töölinõukogu. Nad nõuavad 20% liisa praegustele palkadele. Kuna tööseisaku ähvardust ei ole, siis laheneb asi omavahelist läbiraakimistel.

Riigi Trükikoja töölinõukogu, kes hiljuti nõudsid 15% palgalisa, mida aga juhatus keeldus andmast, nõuavad nüüd palkade kõrgendust 30% võrra. Kas töölinõukogul läheb korda palgalisa saada, see selgub lähemal ajal.

*

Käesoleva aasta alul Lorupi klaasivabriku juhatus esitas klaasipuhujatele tutumiseks uued töötasu normid. Esitatud töötasu normid olid aga mõne minevama artikli pealt normeeritud nii, et tööliste töötasu oleks langenud kuni 20%. Sellega ei olnud töölinõukogu nõus ja esitasid oma tariifid. Kokkuleppe saavutamiseks moodustati komisjon ja see töötas välja uued normid, mille vastu kumbki pool esialgu ei vaieldud ja mis pidi töötasu kõigi artiklite pealt ühtlustama. Varemalt olid töötasud niisugused, et ühe artikli pealt teenis tööline päevas 3 krooni, teise pealt 7 jne. Üldse valmistatakse käitises 2000 artiklit ümber. Uute normide järgi oleksid töölinõukogu teeninud päevas: algajad puhujad 4,5 kr., vilunud 5,5 kr., paremate artiklite valmistajad 6 kr. ja eritöötajad (kristalltööd) kuni 10 kr. Esialgselt tundub, et nimetatud tasud on kõrgemad kui teistel töölaladel, kuid arvesse võttes pikaajalist ettevalmistust, seega töölinõukogu kõrget kvalifikatsiooni ja eriti tervisele käivat tööd, mille järeldusel klaasipuhuja keskmine eluiga vastava statistika järgi on 15—20 aastat normaalsest lühem, siis ei saa töötasu norme eriti kõrgeteks pidada.

Hiljem hakkas aga käitise omanik kokkulepitud tasunorme 50—60 üksiku artikli pealt kõrgeiks pidama ja taganes saavutatud kokkuleppest. Klaasipuhujad ei saanud sellega nõustuda ja ütlesid 10. veebr. töölepingud üles. Töölepingu ülesütelnud tööliste viimasel tööpäeval kutsus käitise juhataja klaasipuhujate koosoleku kokku, kus lõplikult kokkulepiti vaidluse all olevate artiklite töötasu suhtes. Kuid kokkuleppele järgnes töölinõukogu ootamatult olukord, mille tõttu tuli 2-päevane tööseisak ja mida ei saa muuga seletada kui omaniku jonniga.

Klaasipuhujad, kes 100% on organiseeritud oma kutseühingusse, arendasid palgavõitlust ühingu kaudu. Palganõudmise edukaks läbiviimiseks andis iga liige ühingu 200-kroonise tagatise, et alustab tööd ühingu poolt kinnitatud töötasu normide alusel. Kuna käitise omaniku poolt kokkulepitud töötasu normid kokkuleppele kokkuleppele vajab kutseühingu sanktsiooni, soovitasid töölinõukogu käitise omanikule asja kokkulepitud artiklite töötasu norme käitises varem mitte välja panna, kui ühingu oma koosoleku on pidanud ja normid kinnitanud. Sel puhul oleks ära jäänud tööseisak ja töölinõukogu võimistanud artikleid, mille normid kutseühing varem oli kinnitanud. Käitise omanik kutseühingu osa palgavõitluses ei tahtnud tunnustada ja ei nõustunud töölinõukogu ettepanekuga. Selle tõttu olid töölinõukogu sunnitud senikaua töölt eemale jääma, kuni sai võimalikuks kutseühingu koosolek ja sel koosolekul normid kinnitati.

J. Jalaja.

Õlle asemele „elukalliduslisa“.

„Saku“ õlletehase töölised pidasid oma üldkogu koosolekut 4. veebruaril s. a. Töölisi oli koos 31. Töölised otsustasid esineda tehase juhatusle palgakõrgenduse palvega, soovides juure saada 10 kr. kuus senisele 33 kroonile. Ühtlasi nõuti, et õllega palgamaksmine lõpetatagu, mis kestis juba vanast ajast siamaani ja mis oli tehase juhatusle poolt hinnatud 10 kr. kuus (2 liitrit päeva kohta, mis tööline oli sunnitud ära jooma).

Tehase juhatus vastas 28. veebruaril, et ei saa töölise palvele vastu tulla põhjustel, et tehas on juba 4 aastat töötanud kahjudega, kuid 1. märtsist hakatakse töölisele maksma 2 kr. elukalliduse lisa. Ka õllega palgamaksmine lõppes, sest vastavad seadused ei luba seda. Sellega ei tõusnud töölise palgad mitte sentigi, ainult õlle asemel saadi kuus 2 kr. juure — „elukalliduse lisa“.

Töölisvanem.

Töölisvanemate arv kasvab.

Terves reas Tallinna käitistes, kus varemalt puudusid töölisvanemad, on nende valimisega nüüd toime tulnud.

Töölisvanemate valimisega kaasaskäivad paremused, nii käitise töölisele kui ka kogu tööliskonnale, annavad end arvatavasti varsti tunda. Organiseeritud tööliskond tervitab igat uut töölisvanemat, sest neist saavad tublid ametiühingute tegelased ja nende kaudu, kui usaldusmeeste kaudu, kasvab jõudsasti organiseeritud töölise pere.

Tallinna Siiditööstuses valiti töölisvanemaks Elmar Salm; a.-s. Tekstiiltööstus „Transitos“ — Harald Vaasi; Estokammi — Alfred Rodes; E. T. K. Kopli Metallitööstuses valiti töölisnõukokku August Kärtner, Rudolf Kondrat ja Adolf Raim.

Kerson ja Ko kunstsarvekäitises, kus tööab ligi 300 töölise, ei olnud valimiste läbiviimine kerge. Asja algatajatele öeldi töölepingud üles, kuid selle 3 nädala jooksul, mis jäi lepingu lõppemiseni, suutsid töölised valimistega toime tulla. Valimistest osavõtu protsent oli väga kõrge. Häälte laialimineku tõttu suudeti esimesel valimisel ära valida töölisnõukogu, kuna asetäitjad valiti järelvalimistel. Loodetavasti leiab töölisnõukogu tööinspektori poolt kinnitamist.

Oleks tarvilik, et käitiste töölised, kus töölisvanemad veel valimata, pööraksid E. Töölisühingute Kesklidu poole nõusaamiseks, kuidas töölisvanemate valimist seadusepäraselt läbi viia.

J. Jalaja.

Kiviõlis valiti töölisnõukogu.

Sügisel streigi tagajärjel, kui Kiviõlis vallandati töölisi, vallandati ka töölisnõukogu liikmed ning käitis jäi ilma töölisnõukoguta. Peale streiki uuendati osa streigist osavõtnud töölisest töölepingud, kuid kehtivate seaduste järgi polnud neil töölistel õigust töölisnõukokku kandideerida, sest nad polnud nõuetavat kuut kuud pidevalt käitises töötanud. Arvestades sellega, et agaramad töölise hulgast ei saa kandideerida, samuti

peale ebaõnnestunud streiki valitseva depressiooniga, ei püütudki töölisnõukogu valimisega rutata. Kuid valimisi hakati korraldama ja korraldamisega kiirustama sealt poolt, kust seda ei oleks võinud oodata. Töölisnõukogu valimistest oli nimelt huvitatud käitise juhatus, muidugi selle lootusega, et on võimalik neile vastuvõetavamaid mehi nõukokku läbi viia. Streigi tagajärjel tegevuse katkestanud kaevandustöölise ühing oli aga vahepeal suutnud saadud löökidest sedavõrd toibuda, et võttis töölisvanemate valimisel initsiatiivi enda kätte ja valimistel, ilma järelvalimisteta, valiti töölisnõukogusse eranditult ametiühinglased. Valituteks osutusid: Karl Aaver, Rudolf Pagi, Artur Nagel, August Kalter, Herbert Väljaots, Alfred Trei ja Johannes Sibul.

Valimiste ajal oli töölisi 1197 ja valimistest võttis osa 634, seega 53% mineva-aastase 80% vastu.

J. J.

Käitise nõukogu valimised Ellamaa turbatööstuses.

Nimetatud käitises nurjusid möödunud aastal käitise nõukogu valimised, kuid lootuses, et käesoleval aastal paremini õnnestub, algatasid selle uuesti kohalikud Tööliskoja valijasmehed. Töölise üldkoosoleku kutsus kokku 2. jsk. tööinspektor. Koosolekust võttis osa 168 töölisest 104.

Valimised toimusid kohalikele olusid arvestades päris hästi: 180 töölisest käis hääletamas 124. Häälid said käitise nõukogu kandidaadid järgmiselt: J. Maalmeister 89, O. Tisler 71 ja E. Pihel 64 häält poolt, teised jäid alla nõutavat normi. Valimiste kohta andis tööstuse juhataja sisse protesti, mis aga ei leidnud tööinspektori poolt tähelepanemist.

Valimised kinnitas 2. jsk. tööinspektor. See tööinspektori otsus ei meeldinud aga millegipärast jälle käitise juhatajale ja tema andis uuesti protesti sisse Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja töökaitse osakonna direktorile. Protestis juhti peale muu tähelepanu sellele, et käitise juhatajat ei ole kutsunud häältelugemise juure ja et valimiskomisjon on pidanud peale häälte lugemist koosoleku, ilma et sellest oleks temale teatatud.

Need põhjused paistavad veidrat. Käitise juhatajalt või tema kohusetäitjalt peab olema sisekorra määruste põhjal luba koosolekuteks, valimisteks ja iga plakati või kuulutuse kohta, mis tööstuse maa-alal üles pannakse. Tema loal kasutati ka ruumi, kus valimised toimusid, niisamuti kui iga kuulutuse kohta maksev, pidi olema tema või tema k. t. allkiri ka sellel kuulutusel, millega valimised välja kuulutati, millel lugeda pidi olema valimiste ruum, algus ja lõpp. Sellepärast ei pea paika tema väide, nagu temale ei oleks neist valimistest midagi teatatud.

Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja töökaitse osakonna direktor lükkas ümber kõik käitise juhi poolt väidetud põhjused ja kinnitas omakorda valimistagajärjed maksvaks, jättes aga kuuajalise tähtaja selle otsuse peale riigikohtusse kaebamiseks. Seda võimalust

nähtavasti kavatseb kaitise juhataja ka ära kasutada, sest senini ei ole valimistagajärgi lubatud veel välja kuulutada.

Kuigi kohtuotsus tema kasuks ei lange, kuid sihi saavutab ikkagi: asjakäiku võimalikult pikendades töölistkonnale näidata, et tema tahetega tuleb esmajoones arvestada.

Tööline.

Riietustöölise kutseühingu märgukiri sotsiaalministrile.

16. veebruaril s. a. esitasid E. Rätsepätoliste Liidu esimees G. Berger ja Tallinna Rätsepätoliste Kutseühingu asjaajaja O. Pärn märgukirja sotsiaalministrile, milles juhtisid organiseeritud riietustöölise nimel ministri tähelepanu kokkuvõtlikult alljärgnevaile asjaoludele:

1. Riietustööstustes töötavail palgatöölisel ei saa olla midagi ühist käsitööstuskojaga, kuna viimane oma eesmärgilt kui ka koosseisult on käsitöösturite avalikõiguslik kutseesindus. Kutseühing peab tarvilikuks, et tõmmataks kindel vahejoon käsitöösturite-ettevõtjate ja käsitöölise-palgatöölise vahel, kuigi viimased omavad õppinud töölise või meistri kutse, kuid töötavad palgalise töötajana töökojas või kodutöölisena omaette. Kutseühing ei pea õigustatuks viimaste sunniviisil eraldamist teistest palgatöölisest ja nende viimist käsitööstuskojaga alla.

Riietustöölised soovivad, et nende kuuluvus Tööliskotta saaks seaduslikult kindlaks määratud ja et nende üsna arvukas pere saaks esinduse töölistkojas. Selleks tuleks Tööliskoja seadust vastavalt muuta, kuna praegu puuduvad nii suured riietustööstuse töökojad, mis kehtiva seaduse alusel võimaldaks esinduse kojas.

2. Kutseühing tunnustab hädavajaliseks töötülide lahendamise seaduse muutmise nüüsguseks, mis jätab töölisele streigivabaduse ja võimaldab riietustöölise kutseühingul esineda töötülide puhul võrdse lepingusalisena töölise nimel töandjate juures. Vastav seadus praegu kehtival kujul teeb peaaegu võimatuks riietustöölise palga- ja töötingimuste parandamise ja kollektiivlepingute sõlmimise. Seadus takistab nii pisiküütistes kui kodu- ja laagritöö alal töötavail töölistel oma nõudmistest esitamist ja sellest järgneva töötüli otstarbekat juhtimist kutseühingute poolt.

3. Kuna kehtivast töölise töölepingu seadusest ei selgu, kas töölepingu sõlmimine ja palgaraamatu väljaandmine on kohustuslik ka tellitud ja laagritöö alal töötavale kodutöölisele äride poolt, palub kutseühing vastava määruse andmisega fikseerida, et tööleping tuleb sõlmida riietustööstuses töötavate kõikide kodutöölisega.

Samuti kutseühing juhib tööinspektiooni tähelepanu vajadusele rohkem kontrollivat huvi tunda riietustööstuse töökodade ja seal valitsevate töötingimuste vastu. Kutseühingu andmeil paljudes töökodades on tööpäev hooajati määratult pikk (15—16 tundi), kusjuures ületundide tasud ei makseta üldse ja hooegade vaheaegadel töölistel tuleb elada kuid töötada ja palgata.

Märgukirja üleandjail oli ministriga pikem jutuaamine märgukirjas toodud asjaolude kohta, kusjuures erilist tähelepanu juhtiti kodutöölise võimatult viletsale õiguslikule ja sotsiaalsele oludele. Minister lubas kõik esitatud soovid üksikasjalisele kaalumisele võtta ja võimaluse piires neid püüda rahuldada.

Samal korral oli märgukirja esitajail töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor J. Soniniga mõttevahetus märgukirjas esitatud soovide praktilise teostamise võimaluste kohta.

O. P.

Tallinna Rätsepätoliste ühisus agaralt töö.

Tallinna rätsepätoliste ühisuse 21. jaanuari s. a. peakoosolekul valitud juhatus on tööle asunud järgmise ametijaotuse alusel: esimees A. Oja (endine); laekur A. Luberg (endine); kirjatoimetaja K. Palm (endine); varahoidja A. Ermos, abiesimehed — H. Porgasaar ja H. Sauemägi; abikirjatoimetajad V. Kurmiste ja E. Rajasalu; abiläekur K. Tolmusk.

Peakosolekul vastuvõetud avara töökava teostamisele on asutud täie värskuse ja energiaga. Igal esmaspäeval ja neljapäeval on ühingu büroos juhatus või toimkondade istungid. Sageli ühel öhtul kaks. Ametiühinguliste küsimuste õpingu O. Pärna juhatusel peab istungeid iga kesknädala öhtul. Seni on õpingi töökoosolekutel käsitatud vajaliste eelteadmiste hankimiseks kõneoskuse algeid. Edaspidi asutakse ametiühingulise liikumise teooria, ajaloo ja tegevusmeetodite arutlemisele koos organisatsioonitöö praktiliste küsimustega.

Pearõhu tahab ühingu juhatus eelseisval tegevusperioodil pühendada organiseerimisküsimusele ja sellest järgnevalt riietustöölise palgaolude parandamisele. Organiseerimisalal on seatud loosungiks aasta jooksul liikmete arvu tõstmine kahekordseks. Kuna ühisuse liikmete arv 1934. a. oli langenud kohutavalt, kuni 39, siis aastavahetusel see oli tõusnud kuuekordseks. Kuna uuelgi aastal arusaamine kutseühingusse kuuluvuse tarbest tööliskonnas on kasvamas ja huvi kutseühingu tegevuse vastu tõusnud, on juba praegu märgata iselagatuslikku organiseerumiselevust. Veendunud kutseühinglased arendavad juhatuses üleskutsel agaralt kutseühingulist selgitustööd organiseerimatute hulgas, värbides pidevalt uusi liikmeid. Paljud kutseühinglased tahavad organisatsioonilise aukohustuse — ühe uue liikme värbamise — täita mitmekordset, juhtides töökaaslasli kutseühingusse. Nõnda on ühing ilma suuremate pingutusteta oma liikmete ohvrimeelsel kaasabil suutnud uuel aastal liikmete arvu tõsta üle 25%. Niiviisi ei näi seatud sihi saavutamine kuidagi võimatu.

Palju on kutseühingusse koondunud peaaegjalikult rätsepaid tellitud ja laagritöö alalt ning nais laagrimantli õmblejaid. Edaspidi tahetakse hakata organiseerima ja koondama

ühingu ümber ka muid riistetööstustöölisi (pesuõmblejaid jne.), kuna ühisuse peakoosolek tegi juhatusel kohustuseks koondada kõiki riistetöölisi.

Organiseerimistööks vajalise eelvuse loomiseks ühisus korraldas pühapäeval, 21. veebruaril s. a., Töölisteatri ruumes ülelinnalise avaliku riistetöölaliste koosoleku. Koosolekul kõneles esimesena ametiühingute tegelane Nigol A n d r e e s e n teemal: Missugune on vabamaetiühing?

Teisena kõneles kutseühingu asjaajaja O. P ä r n temal: Kuidas parandame ametiühingu abil palgaolusid?

Kutseühing oma liikmete kutseoskusliste teadmiste süvendamiseks korraldab neil päevil algava ja 3 kuud kestva meeste- ja naisriiete juurdelõikuse kursuse juurdelõikuse tehnikat õpetaja rätsepmeister P. F. M e t u s a l a juhatusel. Praktilise juurdelõikuse kõrval peetakse ka loenguid ainetel nagu: kodaniku- ja käsitööõpetus, äriline kirjavihutus, raamatupidamine ja kalkulatsioon, materjalide tundmine, vabalt käelt joon., värvide kooskõla ja stiiliõpetus, tervishoiuõpetus ja anatoomia j. m.

Kulude katteks on toetuste saamiseks pööratud Haridusministeeriumi ja Tallinna linnavalitsuse poole, kus nende palvete jaatavaks otsustamiseks on väljavaateid.

Palgad rätsepatööstuses on praegu väga madalad. Võrreldes 1931. a. palkadega on palgad praegu 25—30% madalamad. Palkade alasurumine äridel ja töösturitel õnnestus seetõttu, et ametiühing oma vahetäpsel allakäigul ei saanud midagi ette võtta, kui tööandjad järkjärgult üles ütlesid kollektiivlepingud, ühes sellega palkasid kärpides. Tõusnud elukallidus sunnib tõsiselt mõtlema palkade tõstmisele ja kutseühingul on kohuseks vastavate aktsioonide ettevalmistamisega algust teha.

O. P.

Tubakatöölised organiseeruvad.

Puhkepäeval, 7. märtsil k. a., korraldati E. toidu- ja maitseainetetöölaliste ametiühingu poolt Tallinnas Pärnu mnt. 41, endises „Tähe“ trükikoja ruumes ülelinnaline tubakatööliste organiseerimiskoosolek. Kutsed saadeti kõikidele tööliste koju, mistõttu loodeti koosolekust rohket osavõttu. Tallinna tubakavabrikutes töötab veid üle 500 töölist, välja arvatud karbitöölised, ametnikud ja meistrid. Koosolekust võtsid osa üle 150 töölist kõigidest kaitistest.

E. Töölisühingute Keskliidu organisatoor J. J a l a j a andis ülevaate kutseühingute tekkimisest, nende ülesannetest tööliste töötasude ja palgaolude parandamisel.

E. toidu- ja maitseainetetööliste ametiühingu juhatusliige E. L o o t tutvustas koosolijaid ametiühingutes tehtud tööga. Mõlemad selgituskõned võeti koosolijate poolt kiiduvastustega vastu.

Koosolejate sõnavõttudest selgus, et töötasud on igas tubakavabrikus isesugused. Parimat palka maksab oma töölistele ETK tubakatööstus.

Jõuti otsusele, et kõik tubakatöölised peaksid organiseeruma kutseühingusse. Iseseisva ametiühingu asutamist ei peetud aga tarvilikuks, vaid otsustati E. T. ja M. Ametiühingu juure asutada iseseisev tubakatööliste osakond. Valiti igast kaitisest kolm töölit, kelle ülesandeks jäi osakonna ellukutsumine.

Kuna kõikides tubakatööstustes puuduvad töölisnõukogud ja töölisvanemad, siis sooviti, et asutatava osakonna juhatus lähemal ajal korraldaks töölisnõukogude ja töölisvanemate valimisi.

Paljud töölisel avaldasid soovi ühingu liikmeks astumiseks, et järele jõuda teiste kutsealade töölistele.

Järgmises numbris loodan pikemalt kirjutada tubakatööliste palgaoludest ja töötingimustest.

E. L.

Vorsti- ja lihatöölised nõuavad kollektiivlepingut.

Eesti Vorsti- ja Lihatotööliste Ametiühing pidas 28. veebr. oma peakoosoleku. Koosoleku juhatajaks valiti T u u r m a n n, protokollijaks V a l d m a n n.

Töö- ja palgaolude kohta võeti rohkesti sõna, kus selgus, et vorstitööstuses on palga- ja töötingimused halvad. Tööd tehakse järjekindlalt 10—12 tundi päevas hariliku päevapalgaga. On ka juhtumid, kus peale kaheksa tunni möödumist lukustatakse ukseid ja töötatakse edasi. Palkasid ei ole tõsetud, välja arvatud mõni üksik tööstus, kuid ka seda vähesel määral. Juhatusel poolt väljatöötatud kollektiivlepingu kava leiti vastuvõetav olevat ja tehti juhatusel ülesandeks samme astuda selle läbiviimiseks.

Juhatusel valiti Valdman, V õ s a m ä e, Tali, F. Lilleoja, Markson, Friedeberg, K. Lilleoja, Proosa ja Sandberg; revisjonikomisjoni Kaasik, Kuuskmann, Sisask. Vanematekogusse valiti Auder, Ernfeldt ja Tuurmann; peotoimkonda Markson, Sagadi, Valmsen, Mölder, Kukk, Kuuskmann, Kuusemets ja Sandberg.

Ühingul oli sissetulekuid 1936. a. 526 kr. 90 s., väljaminekuid 400 kr. 64 senti.

Kutseühingusse on koondunud peaaegu kõik vorsti- ja lihatöölised töötajad töölistel.

J. J.

E. Ehitus- ja Puutööliste Ametiühing

saatis sotsiaalministrile märgukirja, milles juhitakse tähelepanu hiljuti paemurrus aset leidnud tööõnnetusele, mille tagajärjel üks tööline surma ja teine vigastada sai, muutudes täielikult töövõimetuks.

Märgukirjas valgustatakse võimatuid tööolusid paemurdudes, puudusi lõhkeainete hoidmise ja tarvitamise juures, seadustele mittevastavat tööpäeva pikkust ja üldise järelevalve nõrkust.

Nõutakse tööinspektsiooni ja mäeinspektori kindlat kontrolli oma algatusel, ilma kaebuste esitamata.

Lõpuks juhitakse tähelepanu ametiühingute kontrolli tähtsusele tööstustes, mis kergendaksid valitsusasutuste tööd ja suudaksid tööõnnetustele piiri panna.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu uus juhatus.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu esindajatekogu koosolek peeti Tallinna Töölisvõimla ruumes 21. veebr. s. a., millest võttis osa üle 80 esindaja üle riigi.

Koosolekul esines aruandega ajutise juhatus tegevusest P. Tõke. Eestima Töölisühingute Keskkliidu poolt tervitas J. Voimann, kes esines ühtlasi ka ettekandega organiseerimise tähtsusest tööliiskonnas.

Koosolekul valiti uus ühingu juhatus, kuna eelmine teatavasti tagandati sisekaitse ülema otsusega. Uude juhatusse valiti Tallinnast — Kadakas, Heisert ja Oras, Narvast — Anijago, Mölder, Mänd ja Treiberg, Tartust — Sirk ja Sindist — Saar.

Hiljem juhatus jagas ametid omavahel järgmiselt: esimeheks — Kadakas, sekretäriks — Heisert ja kassahoidjaks — Oras, kõik Tallinnast.

Esindajatekogu koosolekul tekitas mõtetelakkuminekuid hiljuti asutatud Tallinna 2. osakonna küsimus, mille lahendamine kestab veel praegugi.

Trükiteöölise elust.

Trükiteö alal töotajaid on viimaste andmete järgi Eestis 1900 ümber. Neist otseselt raamatutrükiteö alal ligikaudu 1000 töölise, litograafe 100, tsinkograafe 40 ja ülejäänud osa moodustavad pealepanijad, valtsijad, teiste kõrvaltööde tegijad, poolkvalifitseeritud jõud jne.

E. Trükiteöölise Liit on oma peamiseks ülesandeks võtnud raamatutrükiteö alal töotajate organiseerimise, mis ka kavakindlalt läbi viiakse. Praegusel korral kuulub liitu 800 töölise ümber, neist osaliselt lito- ja tsinkograafe. Esikohal liikmete arvu poolest on Tallinna ühing, siis Tartu. Litograafia alal töotajatel on oma iseseisev ühing, mis töötab lähedases kontaktis liiduga.

Trükiteö ala on nii töölise kui ka töösturite poolt paremini organiseeritud tööala. Sealjuures vahakord töotajate ja töotajate vahel ei ole sugugi pinev, vaid tasakaalustatud jõud lubavad neil kahel vastandil ette võtta üldiseid üritusi, näiteks ajakirja „Trükitehnika“ väljaandmist.

Iseloomulik on, et Tallinnas suuremates trükikodades, peale riigitrükikoja, puuduvad töölisvanemad. Tugeva, ligi 100% organiseeritud kutseühingu ja eeskujulikult väljaarendatud usaldusmeeste võrgu juures ei ole töölisvanematel enam seda tähtsust, mis nad omavad teiste tööalade juures.

Pideva liikmete arvu kasvamisega on suurenenud ühingute rahalisel läbikäigud. 1936. a. kõigi liitu kuuluvate ühingute tulu liikmeksust tõsis Kr. 12.000.— Ühingu kultuur- ja seltskondlik töö ning liikmete abis-

tamine on eeskujulikult korraldatud. Liit annab välja oma kuukirja „Trükiteöline“. Ühingu tegevus põhjeneb puhtametiühingulisel alusel ja sellepärast, vaatamata ilmavaatelistele erinevustele liikmeskonnas, ühingu töö on seesmiselt pidev ja ilma vastoludeta.

J. J.

Tallinna sadamatöölise päevamured.

Tallinna sadamas on töölubasid käesoleval aastal välja antud 2300 ümber. Neist alatisi sadamatöölisi on 600. Ülejäänud, enamikus muudel aladel töotajad, registreerivad endid selleks, et kui parajasti muud tööd ei ole, siis katsuvad sadamas „otsa“ saada.

20. märtsil lõpeb tähtaeg, mis ajani kokkulepitud palgatariifid on maksavad. Sadamatöölise ametiühing on stividooridega läbirääkimisi pidades jõudnud esialgsele kokkuleppele, mille kohaselt maksuseloolevaid tariife üles ei öelda. Palga juurenõudmine praegu töölise hulgas ei ole akuutne, olgugi et mõned tariifid vajaksid muutmist. Rääkides praegusest kokkuleppes, peab silmas pidama, et praegu maksvad palgatariifid on maksvad ainult laevaruumis töotavate töölise kohta, kuna talasil ja aitades töotajatel normeeritud palgatariifid puuduvad. Oleks soovitav, et ka nende tööalade tasud saaks normeeritud.

Sadamatöölise ühingu organiseerimistööd pidurdab ettevõtjate kaitse all ellukutsutud paralleelühing Laevatöölise Ühing. Nimetatud ühingu ellukutumise tekkisid kuuldused, nagu ei antaks sadamatöölise ametiühingusse kuuluvatele töölisele sadamas tööd ja nende kuulduste järelduks on see, et töölised on jäänud lihtsalt pealtvaatajateks ega julge organiseeruda. Vaatamata kuuldustele ei ole Sadamatöölise Ühingu kuuluvad töölised töötä jäänud ega ole seda ka edaspidi karta.

Kõige valusam on sadamatöölise haigekassa küsimus. Praegu töötab sadamatöölise abiandmise kassa, millel on haigekassa iseloom. Kuna selle liikmete arv on väike ja sissetulekud väikesed (töotandjad ja töövõtjad maksavad kumbki 2%), siis ei saa sellel kassal tulevikku olla. Hädatarvilik oleks üldine sadamatöölise haigekassa. Selles asjas on Sadamatöölise Ühing korduvalt pööranud valitsusasutuste poole, kuid tagajärjetult. Arvatavati pole uue haigekassa seaduse abil, mis varsti peaks ilmuma, võimalik korraldada sadamatöölise haiguskindlustust ja tuleb paratamatult asutada erikassa.

J. J.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

10. märtsil õhtul oli Tallinnas Töölisvõimla ruumes E. Töölisühingute Keskkliidu korraldusel Tallinna töölisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek. Koos oli üle 60 töölisvanema ja ametiühingute esindaja.

Päevakorras oli esiteks I. jsk. tööinspektor J. Koppel'i ettekanne tööinspektsiooni arengu ajaloost Lääne-Euroopas ja tööinspektsiooni ülesannetest meie uue Tööinspektsiooni seaduse

järgi. E. Töölisühingute Keskliidu esimees Voimandis ülevaate keskliidu tegevusest, peatudes pikemalt välistöölise sissetoomise küsimuse juures.

Edasi järgnesid töölisvanemate poolt esitatud ülevaated töö- ja palgatingimustest Tallinna käitistes. Ülevaadetest selgus, et elukalliduse tõusu tõttu on viimasel ajal olnud paljudes Tallinna käitistes palgakõrgenduse nõudmisi, millistest osa on läinud kuni töötülide lahendamise komisjoni. Koosolijate sõnavõttudest selgus, et töölised ei ole aga sugugi rahul töötülide lahendamise komisjoni otsustega.

Läbirääkimiste all puudutati palgalise puhkeaja küsimust ja vahetati elavalt mõtteid palgaaktsioonide läbiviimise taktika kohta.

Koosolek kestis umbes 3½ tundi.

Ülemaaline ehitustöölise konverents kokku.

Tartu ehitustöölise ja puutöölise ühingu saavutasid veebruarikuul loa ülemaalse ehitus- ja puutöölise konverentsi kokkukutsumiseks, mis toimub 18. aprillil Tartus, Filosoofi t. nr. 11, algusega kell 9 hommikul.

Konverentsi päevakorras on: 1. Konverentsi avamine, 2. Konverentsi juhatuse, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimine, 3. Tervitused, 4. Töölisühingute ülesannetest ja E. T. Keskliidu tegevusest, refereerib E. T. Keskliidu ajutine esimees Voimandis, 5. Aruanded ehitus-, kivi- ja puutöölise olukorrast kohtadelt, 6. Organiseerimisest ja liikmemaksu ühtlustamisest ning lähemaist ülesannetest ehitus- ja puutöölise ühingu-tes, refereerib T. Kivitöölise Ametiühisuse esimees K. Jalak, 7. Läbirääkimised eelmiste päevakorrapunktide üle, 8. Ehitus- ja puutöölise liidu põhikirja arutamine ja vastuvõtmine, 9. Ajutise toimekonna valimine ja sellele juhiste andmine, 10. Resolutsioonide vastuvõtmine, 11. Lõpp sõna.

Praegu on kokkukutsujatel koostamisel Ehitus- ja Puutöölise Liidu põhikirja, mis lähemal ajal laiali saadetakse seisukohavõtmi- seks teistele ühisustele, et konverentsile minna juba selgete seisukohtadega.

Konverentsile saadab iga ehitus- ja puutöölise ühing või selle osakond iga oma 25 liikme või selle osa pealt ühe hääleõigusliku saadiku. Kohtadel, kus puuduvad aga sellised ühingud, võivad selle tööala töölised saata ühe esindaja konverentsile, kes omab sõnaõiguse.

Korraldajad loodavad raudteevalitsuse vastutulekut, et võimaldataks konverentsile sõitjatele 50% hinnalaadust. Korterite eest hoolitsevad korraldajad.

Soovitav oleks, et kõik ühingud üle maa saadaksid esindajad konverentsile, mis võib põhjapanevaks teguriks saada ehitus- ja puutöölise organiseerimisele ja sellega ühtlaselt majandusliku ja õigusliku olukorra parandamisele.

A. P.

Tartumaa Ehitustöölise ühingu peakoosolek.

Tartumaa Ehitustöölise ühing pidas oma aastapeakoosoleku 28. veebr. s. a. Ühingul on Tartumaal kaks osakonda — Jõgeva alevis ja Pala vallas, kolmas osakond Põlva alevikus on registreerimisel.

Ühingu liikmete arv on aruandeaasta jooksul suurenenud tuntavalt ja töötab ka käesoleval aastal suureneva, et siis võimsalt astuda võitlusse oma liikmeskonna majandusliku ja õigusliku olukorra parandamise eest.

Koosolekul tunnistati tarvilikuks ülemaalse ehitus- ja puutöölise liidu loomine. Koosolek otsustas ehitus- ja puutöölise konverentsi kulude kattamiseks lisaks senise 34 kroonile veel lubada 14 krooni, seega kokku 50 krooni.

Valimise tulemused olid järgmised: juhatusse: E. Pruuli, H. Serg, G. Luude, J. Missikson, A. Tinni, A. Liblik ja Tassa; revisjonikomisjon: J. Kilk, A. Reihan ja F. Rähni; Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogusse: J. Kilk, A. Reihan, A. Tinni ja Troon.

A. P.

Tartu Puutöölise ühingu peakoosolek.

Tartu Puutöölise ühingu aasta peakoosolek peeti 21. veebr. Töölismajas. Koosolekule oli kogunenud arvukas kogu mööbel- ja laudseppi, kes moodustavad peaaesjalikult ühingu liikmeskonna.

Aruannetest nähtus, et möödunud tegevusaastal on ühingu liikmeskond kasvanud enam kui kahekordseks. Üle 75% ühingu liikmetest on kasutanud võimalust saada Tartu Töölisühingute Keskliidu kaudu odavamahinnalisi küttepuid, millised saadi kuni 20% odavamalt kui turuhinnad. Uuele juhatusele tehti ülesandeks ka käesoleval aastal koos teiste töölisühingutega korraldada ühist küttematerjalide ostu, milleks ka juhatusele rahalised volitused anti.

Palgavõitlusi möödunud tegevusaastal ei olnud, kuid peeti tarviliseks luua ülemaaline ehitus- ja puutöölise liit, et ühisel jõul alata olukorra parandamist. Ehitus- ja puutöölise konverentsi korraldamiseks lubati juhatusel tarvilisi kulutusi teha.

Liikmemaksu otsustati tõsta senise 25 sendi pealt 30 sendi peale kuus.

Juhatusse valiti: J. Meos, G. Mölder, J. Palm, A. Mats ja Teiman; revisjonikomisjon: V. Malkov, O. Raidaru ja Tooren; Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogusse: J. Meos, G. Mölder ja A. Mats.

A. P.

Tartu Kivitöölise Ametiühisuse peakoosolek.

Tartu Kivitöölise Ametiühisuse aasta peakoosolek toimus 14. veebruaril k. a. Töölismajas. Nagu aruannetest nähtus, on ühise möödunud aasta tegevus olnud kõigiti aktiivne ja tagajärjed küllaltki rahuldavad. Möödunud aastal on asutatud neli osakonda

peipsiäärsetesse küladesse müürseppade tarvis, nim.: Kallastele, Ninale, Kolkjale ja Varnjasse. Peale selle asutati potseppade tarvis seltsioon oma ametaru olukorra parandamiseks, mis ka oma ülesande hiilgavalt täitis, sest potseppad saavutasid Tartus möödunud aastal eeskujuliku kollektiivlepingu ja ühtlasi ka töötasu tõusu. Nagu koosolekul aruandest kuuldus, on tööandjad ka käesoleval aastal nõus väheste redaktsiooniliste parandustega kollektiivlepingut pikendama, mis aitab korraldada potseppade töötasu, sest tööandjad on jõudnud arusaamisele, et kollektiivleping on samuti neile mitmeti kasulik. Ka müürseppad korraldasid möödunud aastal palgavõitluse, mis aga tööliste kannatamatuse tõttu tagajärgi ei andnud. Koosolek, ärakuulates aruanded, kiitis juhatus tegevuse heaks. Ka Tartu ehitustöölal tegutsevate ühingute algatus asutada ülemaalist ehitustööliste liitu kiideti heaks ja lubati selleks rahalisi kulutusi teha.

Juhatusse valiti: K. Jalak, esimees, D. Reinstein, abiesimees, A. Säre, sekretär, K. Lillo, abisekretär, R. Pehtla, laekur, A. Sprink, abilaekur; revisjonikomisjoni: F. Stein, O. Liiman ja O. Sügiste. T. T. Keskliidu nõukogusse: K. Jalak, O. Suits, A. Sprink, K. Lillo, E. Luug ja V. Repkovski; ühisuse oma nõukogusse: O. Suits, J. Jelinkin, E. Selev, O. Kool, A. Protin, V. Repkovski, A. Ehrlich, K. Krunt, K. Utter, R. Mutso, T. Paltser ja A. Pill.

Peakoosolek otsustas veel liikmemaksust vabastada Juhani Pank'a, kes on ühisuse asutamisel saadik liige olnud, seega kaugelt üle 25 aasta.

A. P.

Tartu Elektrimontööride Ühingu astub Töölisühingute Keskliidu liikmeks.

Tartu Elektrimontööride Ühingu pidas 21. veebruaril s. a. oma aastapeakoosolekut, kus teiste päevakorrapunktide hulgas oli ka ühingu liikmeksastumise küsimuse otsustamine Tartu ja Eestimaa Töölisühingute Keskliitu. E. T. Keskliidu peasekretär A. Kaelas pidas selgitava kõne ühingute liitumise tarvidusest olemasolevate liitudega, soovitudes ühtlasi eeltöösid tegema hakata ülemaalse elektritöölise liidu loomiseks. Koosolek otsustas üksmeelselt astuda Tartu ja Eestimaa Töölisühingute Keskliidu liikmeks ja ühtlasi juhatusle ülesandeks teha ülemaalse elektrimontööride liidu loomiseks samme astuda.

Juhatusse valiti: J. Muuga, E. Neiman, J. Sabur, T. Oja, E. Pabo ja E. Luts; revisjonikomisjoni: F. Noolandi, P. Pärna ja J. Reinhell; Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogusse: J. Muuga, P. Pärna, E. Pabo ja E. Neiman.

Ühingu korraldab igal talvel, ka käesoleval, oma liikmetele tasuta erialalisi kursuseid. Lektoriteks on ülikooli õppejõud ja teised kõrgema haridusega eriteadlased.

Ühingu liikmete arv aastavahetusel oli 101. A. P.

Tartu Trükitöölise Ühingu aasta-peakoosolek

peeti 28. veebruaril kell 10 Töölismajas. Trükitöölise ühingu üle maa võivad olla teistele eeskujuks oma organisatsiooni vormimis kui ka liikmemaksude suuruses, mis lähenevad Lääne-Euroopa töölisühingute maksudele. Võrdluseks toome mõned arvud 1936. a. aruandest. Sissetulek: liikmemakse Kr. 3732,51, sisseastemakse Kr. 16,05, hoisumade arvel Kr. 1157,12 jne., bilanss Kr. 5404,26. Need on ametühingu sissetulekud, kelle liikmete arv on ümarguselt 130. Kui teistes töölisühingutes liikmed nurisavad liikmemaksu kalliduse üle, mis on keskmiselt 25—30 senti kuus, siis trükitöölise liikmemaks on 40, 60, 80 ja 100 senti nädalas, ainult õpilased maksavad 25 senti nädalas. Trükitöölised teavad, et ainult tugeva kassa omav ühingu suudab oma liikmeskonna olukorra parandamiseks midagi ära teha ja maksavad nurisemata selliseid liikmemakse. Trükitöölise ühingu teel peavad ka teised töölisühingud eeskujul võtma ja omi liikmemakse pikkamööda tõstma sellisele kõrgusele. Muide, Tartu Trükitöölise Ühingu hoolitseb ka oma liikmete vaimliste huvide eest. Ühingu on: laulukoor, tantsutrupp, male- ja bridžiring, spordiosakond jne. Peale selle omab ühingu raamatukogu, milles on raamatuid 2000 köite ümber ja mida alatas täiendatakse, eelmisel aastal 211,45 krooni suuruselt.

Ühingu valitseb täielik üksmeel ja seltsimehelikkus, mis ilmneb selleski, et vana juhatus valiti täies koosseisus tagasi. Ainult juhatus suurenemise läbi kahe liikme võrra tuli „uut verd“ juhatusse. Valimiste tulemused olid: juhatusse: V. Ploom, esimees, E. Roorand, sekretär, G. Lind, laekur, O. Koplus, G. Raamat, V. Pärtels ja J. Temmer; revisjonikomisjoni: O. Steinbach, A. Ilves, A. Assor, kõik vanad. T. T. Keskliitu valiti A. Roomäe, A. Kivi, K. Lõhmus, V. Pertels, A. Bleier, J. Temmes ja M. Kuldkepp. Kultuurtoimkonda said: K. Lõhmus, H. Veide, K. Herman, E. Past, F. Laur, K. Nugin ja I. Niinas, raamatukoguhoidjaks: K. Herman ja M. Kuldkepp, kongressi saadikuteks: V. Ploom, O. Koplus, G. Lind, E. Roorand, K. Lõhmus, A. Assor ja G. Raamat.

Ühingu 1937. a. eelarve on kokku seatud tasakaalus Kr. 4421,45. Ühingu rahaline seis 1. I 37. Kr. 7478,00, sellest rahas Kr. 5258,75, fondides Kr. 219,25 ja inventaaris Kr. 200,00. Meie olude kohaselt eeskujulik majanduslik seis.

A. P.

Narva Linavabriku töölise üldkogu koosolek.

21. veebruaril peeti Narva Linavabriku töölise üldkoosolek, millest osa võttis kuni

800 töolist. Koosolekut juhatas Zapelin, protokollis Tilk.

E. T. Keskliidu instr. J. Jalaja andis ülevaate töölise palkadest ja elukalliduse tõusust, toetudes Riigi Statistika Keskbüroo ametlikele andmetele. Neist andmeist selgus, et töölise reaalpalk, vaatamata nominaalpalga tõusule, on märgatavalt langenud.

Tähtsamaks punktiks koosolekul oli töölisele kaitse poolt antavate naturaalsoodustuste pealt ülemineku rahalisele tasule. Käitise juhatus poolt tehti töölisknõukogu kaudu tööliskonnale ettepanek naturaalsoodustuste pealt üle minna rahalisele tasule. Käitise poolt hinnati naturaalsoodustuste tasu 3,5 senti tunnis, mille võrra juhatus töölise töötasu tunnis on valmis tõstma. Üldkogu oli kaitse esitisega põhimõtteliselt nõus, kuid kaitse poolt pakutud 3,5 senti tunnis leiti olevat madal ja nõuti 5 senti. Kuna kaitse esindajal ei olnud volitusi üle kaitse juhatus poolt pakutud normi töölistega kokku leppida, siis jäi soodustuste hindamine lahtiseks ja koosolek volitas töölisknõukogu läbirääkimisi edasi pidama. On oodata uut koosolekut, kus tuleb arutusele sama küsimus.

Narva kingseppade kutseühisuse „Kalevi“ tegevusest.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ sai Narva linnaga sõlmitud lepingu alusel Vaeslapse tän. nr. 10 oma ruumid, mis senini ühisusel puudusid. Ruumide eest kutseühisus linnavalitsusele üüri ei maksa, peab ainult tege-ma oma kulul remondi umb. 400 kr. ulatuses. Uute ruumide tõttu ühingu tegevus on nüüd palju paremas seisukorras.

Tegevliikmeid on ühisusel praegu üle 50. 1935. a. palgavõitluse ajal jäi nimelt kutseühisus üsna liikmetelagedaks, sest selleaegne juhatus ei aidanud palgavõitluse läbiviimiseks sugugi kaasa, vaid töötas enamini sellele vastu. Palgavõitluse ebaõnnestumise järele jäidki paljud ametiühingust eemale.

Uus juhatus esimehe Paul Pettai juhtimisel, astudes ametisse 7. sept. 1936. a., on suutnud ühisuse jällegi viia seisukorda, kus võidakse midagi korda saata.

Ühisuse juurde asutati naisgrupp, milline on nüüd, mil omatakse oma ruumid, väga tarvilik.

Uute ruumide juures on ka suur hoov, kuhu kavatsetakse suvel liikmete lastele korraldada lasteaed, kuhu töölkäivad vanemad võiksid tuua oma lapsed.

Narva kingsepatöölised igatahes loodavad, et nüüd, mil nad said oma ruumid, suudavad nad ka oma tegevust laiendada.

A. Järverand.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ organiseerimiskoosolek.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ korraldas puhkepäeval 28. veebr. k. a. oma ruumes Vaeslapse t. nr. 10 organiseerimiskoosoleku. Koosolekule oli sõitnud ka Eesti Nahatöölise Liidu esimees A. Pank, kes ühtlasi on ka Lõuna-Eesti töölisühingute orga-

nisaator, kes selgitas pikemas kõnes ametiühingulisi organiseerimisviise ja selle tulemusi, andes ülevaate teistes linnades asuvate nahatöölise ühingu tegevusest ja kingseppade töötasudest neis linnas. Sellest järgnes, et kohtadel, kus on ühingud oma liikmearvu suutnud tõsta või vähemalt seniseid liikmeid säilitada, on töötasu tuntavalt parem kui Narvas, kus kahjuks liikmete arv on langenud tuntavalt ja selle tagajärjel ka kingseppade töötasu. Veel soovitas kõneleja tõsta liikmemaksu vähemalt 25 senti peale kuus, sest sellise liikmemaksu juures, kui on olnud Narva ühisuse liikmemaks — 50 senti aastas — ja ka eelmise aasta liikmemaks — 15 senti kuus, — pole ühisusel võimalusi oma liikmeskonna majandusliku ja õigusliku olukorra parandamiseks, sest sissetulek võimaldab vaevalt ühingu korderi muretseda, muuks otstarbeks ei jätku. Liikmemaks on kapital, mis kannab tuhandekordseid prot-sente.

Koosolekul kuulati tähelepanelikult selgitusi ja nagu nähtus, on Narva kingseppadel tahtmine oma organisatsiooni tõsta jälle sellisele tasemele, mis kingseppade töötasu aitaks tõsta sarnaseks, mis võimaldaks töö-lisel äraelamise. Praegune töötasu seda ei võimalda, sest teenides tükitööga 10—15 senti tunnis, ei anna see seda võimalust, eriti kui sellest tuleb ka perekonda toita.

Ühisuse aastapeakoosolek toimub lähemal ajal, kus tuleb kõne alla liikmemaksu tõstmine ja ühisuse tegevuse elustamise küsimus. Selleks ajaks on loota, et Narva kingsepad jõuavad arusaamisele, et ainult ühiselt koondununa oma ametiühingu ümber on võimalus oma olukorda parandada, üksikult aga mitte,

Koosoleja.

Pärnu ja Sindi käitisvanemate koosolek.

Pärnu Töölise Ühingu poolt korraldati järjekorraline käitisvanemate koosolek 7. veebruaril Tööliskodus. Koosoleku päevakorda oli võetud: 1. ülevaade Tööliskoja tegevusest — ref. Tööliskoja esimees J. Kurvits; 2. töölisesindaja ülesandeid Rahvuskogus — ref. O. Koplus ja 3. aruanded töökohtadelt.

Esimesena sai sõna Tööliskoja esimees J. Kurvits, kes oma põhjalikus ülevaates andis täieliku pildi Tööliskoja senisest tegevusest ning puudutas ka tuleviku töökava.

Tööliskoja tegevus, vaatamata lühikesele eale, on olnud küllaltki produktiivne.

J. Kurvits tähendas ka, et eriti tähtis on see, et Tööliskoja koosseis on valitud otseselt ametiühingute korraldusel ja selles koosseisus on peale ühe, Viljandi esindaja, kõik kindlad ametiühingute tegelased.

Pärast Tööliskoja esimehe ülevaadet Tööliskoja tegevusest järgnesid elavad läbirääkimised. Kõikidest sõnavõttudest, mis järgnesid ettekandele, selgus, et kõnelejad soovivad kindlat kontakti Tööliskoja ja ametiühingute vahel, kuna tegelikult on Tööliskoda valitud otseselt ametiühingute korraldusel kindlastest

ametiühinglastest. Ei tule ka kuidagi ära segada Tööliskoja ja ametiühingute tööd ja Tööliskojal ning tema tegelastel tuleb igal pool ja ajal teha kõik selleks, et ametiühingud muutuksid tõelisteks tööliste võitlusorganisatsioonideks oma majandusliku ja kultuurilise elujärje parandamisel.

O. Koplus oma kõne alul tähendas, et Tööliskoja esindaja, s. o. tema, on ainuke tööliste esindaja selles suures ja tähtsas kogus, mis kokku astub rahva soovil selleks, et välja töötada Eesti vabariigile uut põhiseadust. Tööliskond Eestis on üks suuremaid rahvakihte, kuid vaatamata sellele on töölistel ainult üks esindaja, kes saab kaasa rääkida sarnase suure ja tähtsa töö juures, nagu seda on põhiseaduse väljatöötamine.

Pikalt ja põhjalikult kannab O. Koplus ette kõik need seisukohad, mis tema arvates on tähtsad töölistekonnale ning mis peavad olema kindlustatud põhiseadusega. Et nende seisukohtade üle saada ühtlast tööliste arvamist, selleks peab ta tarvilikuks kõik Pärnu ja Sindi tööliste esindajale ette kanda ja ära kuulata arvamised, mis koosolekul ette tuuakse. Pärast Kopluse ettekannet järgnesid põhjalikud läbirääkimised.

Läbirääkimiste juures selgus, et Pärnu ja Sindi töölistele on vastuvõetavad kõik need seisukohad, mis Koplus ette tõi. Kuid ainult ühes küsimuses tekkis sõnavõtjate juures eriarvamine, ning nimelt selles, et parlamendi, olgu see esimese või teise koja, valimistel tuleb sisse võtta proportsionaalne valimisviis. Selle viisi eest on töölistekond aastakümneid võidelnud ning jätkab võitlust praegu kõrgis neis maades, kus see ei ole läbi viidud või kus diktatuuri raudse rusikaga on maha surutud iga valimine. Läbirääkimiste lõpul Koplus ühines selle ettetoodud seisukohaga, et töölistekond võib pooldada ainult proportsionaalset valimisviisi.

Et ettekanded olid läinud pikale, siis koosolijate soovil jäeti päevakorrast ära kõik järgmised päevakorrapunktid.

M. U.

Õnnestunud ametiühinglaste kursused Pärnus

Pärnu Tööliste Ühingu Pärnu ja Sindi ametiühingute esindajate ja käitisvanemate otsuse täitmiseks korraldas 13. ja 14. veebruaril Tööliskodus ametiühinglaste ja käitisvanemate kursused. Kursused algasid laupäeval, 13. veebruaril kell 17 õhtul Tööliskoja nõunik A. Reningu loenguga töölepingute ja kollektiivlepingute seaduste kohta. Puhkepäeval, 14. veebruaril, algasid kursused kell 10 hommikul A. Jõeäär e ettekandega „Sotsiaalseadusandlus“. Sellel loengul käsitas Jõeäär sotsiaalseadusandlust ning selle tarvidust töölistekonnale. Eriti huvitav oli siin see mõtlevahetus, mis käis kuulajaskonna ja referendi vahel. Kuulajaskond esitas referendile terve rea küsimusi, millele referendil tuli anda põhjalikke selustusi.

Järgmisena kõneles N. Andreesen teemal: „Ametiühingud ja nende ülesanded“. Andreesen andis põhjaliku ülevaate ametiühingute tekkimisest ja nende arengust meil Eestis kui ka mujal.

Kui senini mõnelgi ametiühinglasel tumedaks kohaks on ehk olnud ametiühingute olemasolemise põhjus, siis peale selle ettekande sai iga kuulaja täielise ning täpse ülevaate ametiühingute ajaloost.

Viiimasena kõneles Eestimaa Töölisühingute Kesklüüdi organisator J. Jalaja, kes omas ettekandes käsitas ametiühingute sisemist töökorraldust, ametiühingute juhtimist, koosolekute korda jne. — Referaat oli väga huvitav ja andis kuulajaskonnale väga tähtsaid näpunäiteid, kuidas tööd korraldada ametiühingutes.

Kuulajaid oli palju ning viimaste poolt avaldati soovi, et Ühingu korraldaks peatselt uued kursused.

M. U.

Uus seksioon Pärnu Tööliste Ühingu juure.

Laiendatud Pärnu Tööliste Ühingu juhatuse koosolekul 2. märtsil k. a. otsustati ühingu juures ellu kutsuda veel üks uus seksioon, ja nimelt juhuslike töölise seksioon. Sellesse liiki kuuluvate tööliste olukord on eriti raske ning nende organiseerimisele tuleb kiires korras asuda, kuna nende palga- ja töötingimused on äärmiselt raskest. Selle tööala inimeste organiseerimine on seotud teatud raskustega, kuid vaatamata kõigele sellele on lootust, et selle tööala tööliste organiseerimine läheb jõudsasti ning annab kõige paremaid tulemusi.

M. U.

Pärnu töölisel organiseerivad toetuskassasid.

Pärnu Tööliste Ühingu juhatuse Pärnu ja Sindi käitisvanemate ja ametiühingute tegelaste koosoleku otsuse kohaselt kutsus kokku laiendatud juhatuse koosoleku, kust võtsid osa Pärnu Tööliste Ühingu ja selle seksioonide juhatuste esindajad. Koosolekul tuli arutusele toetuskassade asutamise küsimus. Aruandjaks selle küsimuse kohta oli määratud Töölisühingu juhatuse liige A. Elend.

A. Elend oma põhjalikus ettekandes tõi ette kassade tähtsuse, tugides sealjuures välismaa, eriti Rootsi ametiühingute kogemustele sel alal. Koosolijad ära kuulanud Elendi ettekande ning läbirääkimised, mis sellele ettekandele järgnesid, asusid ühel häälel seisukohale, et toetuskassad tulevad asutada.

Koosolijate poolt valiti eritoimikond järgmises koosseisus: Leinartson, Lusikas, Kommisar, Tulli ja Kurru, kellele tehti ülesandeks välja töötada vastav ettepanek Tööliste Ühingu korraldisele peakoosolekule vastuvõtmiseks.

Toetuskassade küsimus tuleb arutusele ka igas seksioonis eraldi. Loota on, et seksioonides see küsimus leiab täit poolehoidu.

M. U.

E. Tekstiiltööliste Ühingu Sindi osakonna aastakoosolek.

12. veebruaril peeti E. T. Ü. Sindi osakonna aastakoosolek „Sõpruse“ seltsi ruumes. Liikmeid oli kogunenud rohkearvuliselt. Koosoleku juhatajaks valiti H. Pärner, protokollijaks Ed. Saar.

Koosolekul esinesid ettekannetega E. T.

Keskliidu instr. J. Jalaja ja Tööliskoja nõunik A. Renning.

Instr. J. Jalaja andis ülevaate Keskliidu tegevusest ja Poola tööliste sissetoomisega ühenduses olevatest Keskliidu sammudest. Sindi osakonna juhatus poolt esitatud resolutsioon, kiita heaks Keskliidu poolt astutud sammud, võeti üksmeelselt vastu.

Nõunik A. Renning informeeris koosolejaid üksikasjalikult uuest töölepingute seaduse seisust, peatades peamiselt nende punktide juures, mis uues seaduses uued.

Tegevuse, ja kassaaruannetest selgus, et Sindi 1000-pealisest töölisperest on organiseeritud 700 ümber ja organiseerimistöö kestab pidevalt edasi. Kassa sissetulekuid oli möödunud aruandeaasta jooksul ümmarguselt 3100 krooni, väljaminekuid 2400 krooni.

Uus juhatus valiti viieliikmeline: Artur Ala, Rich. Tarlap, Ed. Saar, Nik. Lembit ja Aug. Tamm. Revisjonikomisjoni valiti: J. Piile, H. Meola ja E. Sarapik. Ühingu ametnikkudekogu saadikuteks valiti Tamm, Kuller, Saar, Tarlap ja Siigor.

Läbirääkimiste all puudutati palgaküsimust. Tööliste üldkogu koosolekud nurjusid vähese osavõtu tõttu, mis tingitud sellest, et Sindis töö käib 3 vahetusega. Kuna palgad aga madalad, siis esitas töölisnõukogu omal algatusel käitise juhatusel palgakõrgenduse nõude. Koosolek pooldas töölisnõukogu poolt algatatud samme ja soovitati läbirääkimisi edasi pidada.

Viljandi Töölisühingu üldkoosolek.

Pühapäeval, 28. veebr. s. a., pidas Viljandi Töölisühing oma erakorralist üldkoosolekut. Koosolekule oli ilmunud kogukas pere liikmeskonnast.

Koosolekut juhatas Joh. Robas, protokolli V. Malin.

Enne päevakorra arutamisele asumist võtab juhatus päevakorrast ära kodukorra vastuvõtmise, sest kodukorda ei ole veel suudetud lõpulikult välja töötada ja samuti puudub ka sektsioonide juhatusete seisukoht kodukorra suhtes. Et kodukord on viimasel ajal väga tarvilikuks muutunud, siis on loota, et see tuleb õige peatselt üldkoosolekul vastuvõtmisele.

Teise päevakorrapunktina oli ehitustööde hinnakirja kinnitamine 1937. a. hooajaks. Hinnakiri on juhatus poolt kokku seatud ja ühingu esindajate ja ettevõtjate ühisel koosolekul häaks kiidetud. Seega üldkoosolekul jääb ainult hinnakiri kinnitada, mida ka tehakse. Hinnakirja koostamisel on aluseks võetud tunnitasu: ehitismüürsepal 50 senti tund; ehitustisleril 45 senti t.; ehituspusepal 40 s. t.; meesabitöölistel 30 s. t. ja naisabitöölistel 25 s. t. Eelmisel aastal oli ehitismüürsepal tunnitasu 40 s., seega uue hinnakirja koostamisel on tõttu tötetud umbes 20%. Uued hinnad hakkavad maksma 15. aprillist ja kestavad kuni järgmise hinnakirja koostamiseni.

Kolmanda päevakorrapunktina oli v a n g l a t ö ö d e k ü s i m u s. Viimasel ajal on suureks konkurentsiks kujunenud ehitustööliste van-

gid, kes teevad igasuguseid ehitustöid. Isegäril lasevad oma müügiartiklid valmistada vanglas. Et vangide tööjõud on tunduvalt odavam kui teistel töölistel, olgugi et nende töö kvaliteet teiste tööliste omast madalam, leiab siiski vangide tööjõud kasutamist õige suurel määral, millega surutakse alla tööpalgad, langetatakse töö kvaliteet ja süvendatakse tööpuudust. Ehitustöö alal, kus on alati olnud tööjõu pakkumine tööpakkumisest suurem, seega tööpuudus, leiti säärane nähe olevat päris ebaloomulik, kus ausatel kodanikel ei jatku tööd, kuid igasugused kurjategijad on ses suhtes eesõigustatud olukorda seatud. Põhimõtteliselt ei oldud vastu, et ka vangid tööd teevad, kuid olukord ei tohiks siiski sääraseks kujuneda, kus vangide töö tõttu muutub küsitavaks ausa kodaniku äraelamine.

Sellise olukorra kõrvaldamiseks otsustati saata protestmärgukiri Vangimajade peavalit- sulele ja teistele vastavatele asutustele.

Neljandaks punktiks päevakorras oli kutseoskuse küsimus, mis on iseäranis ehitustööliste kõvaks päkkiks kujunenud. Siiani ei ole keegi ehitustööline õpilast pidanud, nii et kõigil ehitustöölistel on seda ala tulnud õppida omal käel, mille tõttu ka ei saa õppeaega tõendada, nagu seda nõuab vastav seadus. Et ka töölistkoda on küsimust arutanud ja leidnud seaduse muutmise vajaliku olevat, siis otsustatakse Tööliskoja seisukohtadega ühineda ja nõuda, et kutseoskuse tunnistused saaks vanematele töölistele välja antud registreerimise korras, kui vastav ametiühing tõendab isiku tööoskust. N—kel.

Viljandi sadulseppade organiseerimiskoosolek.

3. märtsil s. a. oli Viljandi Töölisühingu ruumesse kokku kutsutud sadulseppade koosolek. Koos oli sadulseppade pere 90%-liselt.

Koosoleku avas ja juhatas A. Merimäe, protokollis O. Laur.

Et sadulseppade pere võrdlemise väikerarvuline ja iseseisva ühingu asutamine ja ülalpidamine liiga kulukaks läheb, otsustati koonduda sektsioonina Viljandi töölisühingu juure.

Liikmemaksuks 1937. aastal määrati 2 kr. aastas, mida võib tasuda ka osade viisi, 1 kr. poolaastas.

Juhatus valiti kolmeliikmeline, kuhu pääsesid: A. Merimäe, E. Raudam ja M. Maiste.

Revisjonikomisjoni valiti: P. Mäe- mees, J. Schults ja A. Kaela s.

Uus juhatus pidas ka kohe oma esimese koosoleku, jagades ametid ja määra- tes asja- ajamise päevad kindlaks. Esimeheks jäi Raudam, sekretäriks Merimäe ja lae- kuriks Maiste. Asjaajamise ja juhatus- e koosoleku päevadeks määrati iga kolmapäev algusega kell 20.

Uus juhatus kavatseb asuda kiires korras hinnakirjade koostamisele ja ühingust eemalejäänud sadulsepatööliste värbimisele, milleks on häid lootusi olemas ja pealegi ei ole neid palju, ainult paar isikut.

Ka tööolude korraldamisel on uuel juhatusel palju tööd teha. Siiani ei ole sadul-seppadele tasutud õiglaselt ületunnitöö eest, vaid on sunnitud ületunde tegema ilma seaduses ettenähtud lisatasuta, samuti ei ole ka muus osas peetud kinni maksvaist töökaitse seadustest. Uus juhatus loodab lähemal ajal kõrvaldada need väärnähted töötubadest ja panna maksma normaalsed töötütmused.

Leiti ka olevat tarviliku astuda kontakti teiste linnade ametiühingutega ja hankida neilt juhiseid hinnakirja koostamisel.

N—kel.

Tööinspektori loengud Viljandis.

Viljandi Töölisühingu korraldusel toimuvad Viljandis alates 12. veebruarist s. a. igal reedel, algusega kell 7 õhtul, tööinspektori loengud töökaitse seadustest. Loengutest osavõtt on senini olnud õige elav, ühingu ruumid ei taha isegi kõiki osavõttasoovijaid ära mahutada.

N—kel.

Tapa Töölisühingu koosolek.

Tapa Töölisühingu koosolek peeti 14. veebruaril k. a.

Selgitava kõnega tööliste organiseerimisest ametiühingutesse ja välistöölise sissetoomise kahjulikkusest esines E. Töölisühingute Keskliidu esimees J. Voiman.

Edasi oli päevakorras uue juhatuse moodustamine. Esimeheks valiti Rukki, abiks Elisson, kirjatöimetajaks Tolbak ja laeuriks Allandi.

Päevakorras olev küsimus astuda E. Töölisühingute Keskliidu liikmeks, leidis kõikide poolt heakskiitmist.

E. Töölisühingute Keskliidu kaudu otsustati tellida siseministeeriumist ära kirja ühingu põhikirjast, sest vana põhikirja on läinud kaotsi.

J. Allandi.

Pärnu Töölise Ühingu avalik raamatukogu.

Pärnu Töölise Ühingu avalik raamatukogu, mis asutatud 1929. aastal, leiab ühingu liikmeskonnaga ja võõraste poolt õhtralt kasutamist. Kui 1935./36. aasta kestel laenutati raamatukogust üldse 5000 raamatut, siis käesoleval aastal tõuseb raamatute laenutamise arv 9000. See on suur tõus raamatukogu tegevuses ning näitab seda, et ühes ametiühingu, s. o. Pärnu Töölise Ühingu, tegevuse suurenemisega on suurenenud ka huvi kultuuri vastu. Pärnu Töölise Ühingu juhatus on kõik abinõud tarvitusele võtnud, et rahuldada lugejaskonna suurenenud tarvidust raamatute järgi. Raamatukogu on täiendatud kõigi uuemate teostega, mis viimasel ajal on ilmunud, ning juhatusel on kavatsus veelgi täiendada raamatukogu.

Viimasel Pärnu Töölise Ühingu laiendatud juhatuse koosolekul, millest osa võtsid sektsioonide esindajad, otsustati raamatukogu lahtioleku aega pikendada 3 päevalt nädalas 5 päevale, nii et raamatukogu on avatud, arvates 8. märtsist, igal esmaspäeval, teisipäeval, kolmapäeval, neljapäeval ja reedel. See raamatukogu lahtioleku aeg kindlasti rahuldab lugejaskonda ning paratamatult tõstab raamatukogu kasutamist.

M. U.

Veel on võimalik tellida «TÖÖLISTE HÄÄLT» 1937. aastaks!



Tellimisi võtavad vastu kõik postfiiasufised. Tellida võib ka oise talitusel, saafes tellimishinna 5- või 10-sendisfes postmarkides.

Hoolitsege selle eest, et ka teie luttavad ei unustaks tellida „Töölise Häält“ 1937. aastaks!

Tellimishind aastaks ainult 1 kroon.

SISU: 1) Vabaametiühingulistest päevaktsimustest Eestis. J. Voiman. 2) Kutseühingute uusi ülesandeid. J. Jalaja. 3) Tööjõupuuduse küsimus põllumajanduses. 4) Sotsiaalpoliitika areng kriisi kestel. 5) 20 aastat toidu- ja maitseainetetöölise ametiühinguid. E. Loot. 6) Eesti Raudteetöölise Ühisus 10 aastane. J. Normann. 7) Noorte kaitseks. R. H. Palm. 8) Juriidiline nõuanne. 9) Ringvaade

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 13. märtsil 1937. a.

TELLIMISHIND: aastaks 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni 1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.